

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ervditione Religiosorum

Humbertus <de Romanis>

Ingolstadii, 1591

VD16 H 5888

Qvarta Pars.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50980](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50980)

Tractatus; Beatus vir, neque valemus omnes nostras affectiones sursum erigere, quin quicumque earum terræ adhæreat, nam terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem, neque possumus ad tantam cordis munditiam hic venire: vt Deo incessanter per feruorem actualis amoris adhæreamus, quia quandiu in corpore viuimus, peregrinamur à Domino.

Hactenus exposuimus tres vias prædictas: & quomodo per eas si orationi & meditationi studiose vacaueris, poteris feriatim ad illud quod optas peruenire, scilicet ad vñionem illam cum Deo amorosam. Et ideo dantes finem huic viæ vñitiæ, oportet vt nunc saltem breuiter tangamus, qualiter contemplando poteris ad illam seraphicam vñionem pertingere.

QVARTA PARS.

QVOD MAGNA LITERATURA EST
*scientia, & non sapientia; & quod contemplatiuis
 non est omnino necessaria.*

CAPVT XXXI.

QVAMVIS multi sancti, & præclari Doctores subtiliter de contemplatione locuti fuerint: sicut beatus Gregorius in Moralibus: & beatus Bernardus super Cantica: & Richardus de sancto Victore in suo libro de Contemplatione; & multi alij, ad quorum tractatus eruditi recursum habere possunt: pro minus tamen eruditus tractabimus saltem breuiter de ipsa contemplatione: licet plura de ipsa in superio-

perio-

perioribus dixerimus. Et primo asserimus non esse necessariam contemplatiuo, scientiæ copiam. Quamuis enim multa scientia, & literatura, eruditioq; legis diuinæ ac sacræ Scripturæ, non modicum apicem contemplationis ascendere cupientibus conferat adminiculum, interdum tamen multum officit multis: non quidem ex se, sed ratione inflationis occasionaliter ex ea prouenientis. Nemo autem ad veram contemplationem scandere valet, nisi per scalam humilitatis, vt ait Apostolus: Si quis inter vos videtur sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat, vt sit sapiens, hoc est intellectum suum humiliando subiiciat, stultum se æstimans respectu diuinæ sapientiæ: vtpote non valens comprehendere Dei iudicia atque opera. Hinc est quòd in contemplationis adeptione iter ad eam perueniendi pluribus huius mundi sapientibus nil adeo interclusit, quàm quòd se humiliare dedignati sunt, scilicet suum intellectum captiuando & subdendo arcanis redemptionis per Christum Iesum redemptorem nostrum patrata, ac eius operibus tam humilibus exemplis quæ nobis reliquit. Attamen qui per hoc ostium tam humile & bassum non ingreditur, fur est & latro & frustra laborat, prout dicit Dominus: In vanitate sensus sui capite incedens leuato, id est, in magna intellectus sui & scientiæ suæ æstimatione, renuensq; humiliari & effici vt paruulus, nunquam per illam humilem ianuam valebit intrare: immo cespitans retroibit instar quorundam Domini nostri discipulorum: de quibus scriptum est, quòd abierunt retrorsum, cum eum intelli-

geret

gere non potuerunt. Quod etiam constat quibusdam contigisse viris doctissimis, qui vtinam tantam scientiæ copiam non acquisiissent, sed potius in sua simplicitate sicut eorum matres absque literatura permansissent, non ratione scientiæ quæ ex se proficua est, & plurimum prodest bene ea vtenti humiliter & in Dei gratia: sed hoc prouenit ex superbæ surreptione sicut dicit Apostolus, quia scientia inflat. Contingit etiam hoc secundum complexionum & personarum diuersitatem: experientia enim cognoscimus vinum optimum non parum nocere febricitantibus: ensen quoque furioso, si se ipsum eo occidat. Videmus præterea ægris oculis odiosam esse lucem, quæ sanis est amabilis, dulcis, & delectabilis. Simile est de scientia: quæ cum sit bona in se, homini tamen indisposito, & moribus inordinato ea abutenti multum nocet.

QUI SVNT APTIORES AD CON-
templationem.

CAPVT XXXII.

Sicut ait beatus Gregorius Moralium sexto libro, sunt quidam naturaliter, aut ex complexione vel assuefactione adeo ad exteriora occupationesq; terrenas proni, vt ad contemplationem erigi non possint: ad vitam vero actiuam multum aptiores inueniuntur. Qui si contemplationi vacare conarentur, in magnos inciderent errores & blasphemias; eo quod tanto deteriores cordis tumultus tolerant, quanto
eis

eis libentius ad cogitationes vacat. Vnde tales circa opera vitæ actiuæ versari habent.

Alij autem mentem habent ita tranquillam & ociosam, vt si eos labor occupationis excipiat, in ipsa operis inchoatione succumbant: sed delectabiliter viuunt in consideratione operum Dei, vitæq; cœlestis. & hæc ruminantes ac tota humilitate de sua salute præmeditantes, quantum valent mentes suas ab exercitatione immoderati laboris abstrahant, sæpe enim qui Deum contemplari quieti poterant, occupationibus pressi ceciderunt. Et sic tales circa opera exteriora versantes, potius deficerent quàm proficerent. Sunt alij qui ex consuetudine, vel ex virtute contemplationis, vel ex excessiuo Dei amore, aut forte eis à suis progenitoribus inest, vt habeant mentemabilem: & quasi ambidextri valeant modo circa vnam, modo circa alteram vitam occupari: & tales decet esse Prælatos. Qui autem sunt de prima conditione, & statu scilicet illorum qui ratione complexionis vel consuetudinis sunt habiles ad exteriora, frequenter errant: si se profundis cogitationibus tradunt, operationibus, & occupationibus exterioribus derelictis. Accidit quoque, personas simplices & illiteratas esse de conditione secunda, & statu, & hi securè possunt degere in solitudine, & sæpe cogitare de sua salute sine alia terrena occupatione. Vnde manifeste apparet, quòd persone simplices non sunt tanquam ineptæ à contemplatione repellendæ. Vidimus enim, & per experientiam videmus in sanctis Eremitis, & in aliquibus sceminis plus in Dei amore quosdam

per

per contemplationem profecisse, quàm plures magni clerici & religiosi literati proficiunt. Cuius rationem assignat Gerson in suo monte contemplationis: quia ista vita contemplatiua melius acquiritur per bonam & simplicem humilitatem, quàm per magnam literaturam, sicut dicit Salomon de Dei sapientia, quòd ipsa graditur cum simplicibus, & cum eis est sermocinatio eius. Et ideo in alio loco nobis præcipitur: **Quærite Deum in simplicitate cordis: quia ipse est simplicissimus, & inuenitur per simplicitatem.**

DE DIFFERENTIA INTER SCIENTIAM, & sapientiam.

CAPVT XXXIII.

Magnam differentiam assignant Doctores inter sapientiam & scientiam: & præcipue beatus Bernardus: quia scientia conuenit intellectui & ipsi soli: sed sapientia pertinet ad affectum. Et ideo secundum nominis Etymologiam, sapientia interpretatur quasi sapida scientia: qui sapor pertinet ad affectionem, desiderium, appetitum, & voluntatem illius personæ cui sapientia inest. Et idcirco potest esse in aliquo magna scientia vel cognitio: in quo erit modica, vel nulla sapientia. Ratio huius est, vt dicit Gerson: quia non habet saporem, vel affectionem ad illud quod scit. Et declarat hoc per aliqua exempla. Potest quis cognoscere naturam mellis, quia forte audiuit aliquando de ea loquentes alios, vel in aliquo libro legit, sine hoc quod aliquando mellis dulcorem degustauerit. Rursum

sum medici sciunt languorum naturam, & frequenter melius quàm idem languidus: sed quantum ad doloris sensum, manifestum est ipsos ægros melius scire ægritudines non per rationem scientiæ, sed ratione experientiæ. Simili modo potest quis habere maximam notitiam alicuius personæ, sine hoc quòd habeat magnam affectionem amoris vel odij, complacentiæ vel displicentiæ ad illam. Et ex alia parte potest quis multum affici, amore vel complacentia, erga aliquam personam absque eius magna cognitione. Secundum ergo prædicta possumus videre, quomodo in aliquo potest esse magna sapientia sine multa scientia: & magna scientia, sine multa sapientia. Ex prædictis claret quantum distant ad vacandum cõtemplationi deuoti simplices, & illiterati; & literati indeuoti.

*QUOMODO VITA CONTEMPLATI-
ua debet incipere à labore actiua.*

CAPVT XXXIIII.

Primus gradus pertinens ad statum incipientium & imperfectorum, est humilis confessio pœnitentia mediante: qua quis in se amorem mundi cum prauis concupiscentiis mortificat ac motus illicitos, & prauas consuetudines. huius est carnem castigare & domare, ne rationi rebellet, sed ei subiiciatur, & hoc facit per ieiunia, vigilias, abstinentiam, afflictiones, lachrymas, gemitus, & assidua suspiria, & per laborem corporalem à Prælatis iniunctum. Qui ante talem pœnitentiam, vel sine huiusmodi labore & exercitio

exercitio, repente vellet vti perfecta, & contemplatiua vita, hic seipsum seduceret: & esset sicut qui vellet montem excelsum, vnico saltu ascendere. Et ideo dicit beatus Gregorius, & alij Sancti, quod vita actiua quæ sita est in laboribus & afflictionibus corporalibus, debet assumi ante contemplatiuam, tanquam aptans viam pro illa. Quod figuratum fuit in Iacob, qui seruiuit septem annis pro Rachael typum gerente vitæ contemplatiuæ, prius tamen supposita est ei Lya eius soror vitam actiuam designans. Ex quo notatur secundum Gersonem, iuuenes carnalibus adhuc tentationibus & vitiis plenos, magnos quoque peccatores, qui multum temporis vitæ suæ male expenderunt, non posse, neque debere mox se omnino tradere vitæ contemplatiuæ, cum enim crederent se cogitare de Deo, & in loco secreto puras habere orationes, citius ipsi tunc & abundantius cogitarent ea, ad quæ ex suis malis inclinationibus afficerentur; & sic peiores efficerentur. Vnde & Seneca dissuadet, ne quis solus longo tempore degat. Et eadem ratione omnes sancti & Philosophi ociositatem damnant. Nihilominus ipsemet Seneca, & sancti laudant solitudinem & ociositatem contemplationis in exercitatis ad liberius seruiendum Deo: sicut fecerunt sancti Eremitæ, & alij multi deuoti viri.

k

QVOD

QVOD NON OMNES DEBENT IMITARI gratiam singularem in solitudine habitandi, quibusdam diuinitus exhibitam.

CAPVT XXXV.

Quibusdam Dei speciali munere exhibitum fuit, vt in iuuentute sua solitudini & solitariae habitationi seipfos traderent. Quemadmodum beatus Benedictus legitur fecisse; ipse tamen in regula sua illud non consulit, sicut etiam faciunt alij Eremitæ & Doctores, persuadentes ne quis audeat attentare illud, & aggredi: quia gratia singularis alicui data non est omnino trahenda ad consequentiã, seu non omnibus est imitanda. Et qui quandoque oppositum ausi sunt facere, scilicet quærere solitudinem & Eremiti ociositatem absque præcedente labore, & præuia instructione ac consuetudine conuersationis inter societatem, miserabiliter sunt defraudati. Rationem assignat præfatus Gerson dicens: Volare enim conati sunt antequam essent alati, & congregari bellum cum hoste immanissimo, priusquam alios minores debellassent aduersarios, scilicet mundum, & carnem. Et ideo dicit ipse quod non habet magnam fiduciam in quosdam nostri temporis Eremitas sed dicentes magnum afferre profectum sibiipsis: quod & sentiendum putat de sceminis in reclusoriis positis. Qui etiam scribens sororibus suis dicit: Scitis vos ipsæ sorores meæ dilectæ quam necessitatem sustinuistis vsque huc esse in labore magno & forti, adhuc ex vobis aliqua tali indigent,

indigent, antequam potuissetis vos tenere in secreto & solitarias, & vos tradere omnino ad cogitandum de Deo in similitudine Eremitarum & reclusarum. Habemus enim & reclusorium non solum in nemoribus, locisque desertis positum, sed vbiunque possunt haberi vel exerceri tales loci ad declinandum mundum seu euitandum eius tumultum cum omnibus suis occupationibus & sollicitudinibus. Propter hoc videmus in religionibus bene ordinatis, nouitios & incipientes oneratos fortiter in addiscendo, magnum habere seruitium in laboribus, & vigiliis, ieiuniis, & clamoribus, & canticis ad remouendum per ista cogitationes, quas circa alia solitarij existentes possent habere, sed tamen aliqui bene experti in talibus pœnitentiis & scientes tentationes & cogitationes prauas deuincere, possunt diutius demorari in solitudine etiam absque labore. Vnde contingit aliquos esse tam fortis complexionis, ad vincendum domandumque cum labore tentationes suas quòd inhabiles sunt ad perfectionem contemplationis: sed oportet eos assidue occupari laboribus vitæ actiuæ: & multi reperiuntur tales. E contrario est inueniri quosdam, quibus ipsa vita actiua est graue onus & mirabiliter per eam impediuntur. Etiam accidit vt aliquis sit talis & tam bene in sua naturali complexione ordinatus, vel etiam ex speciali Dei gratia, quòd plus vna die proficiet vacans contemplationi quàm alius proficiet per spatium vnius anni. Verumtamen non intendendo quòd quis ita vni vitæ studeat, quòd ali-

quando non intendat alteri, vel plus vel minus secundum tempus, prout sibi vtilius viderit expedire. non enim adeo se totum debet tradere vitæ actiuæ, quòd aliquando non habeat cogitare aliquid de Deo & de sua conscientia, scilicet ad confitendum peccata sua & pœnitendum. E contrario non fit ita totus vacans contemplationi, quin aliquando oporteat eum laborare. Vnde semper in vna & eadem persona oportet reperiri Martham cum Maria, & Mariam cum Martha plus vel minus, sicut diximus, talis tamen ab illa vita denominabitur, cui plus incubuerit.

QVOD DIVINVS AMOR EST
*principium & finis vitæ contem-
 platiuæ.*

CAPVT XXXVI.

Radix & principium vitæ contemplatiuæ, debet esse amor Dei: id est, quòd propter eum vita deseratur mundialis, omnesque sollicitudines & occupationes exteriores homo fugiat, vt se totum tradat Deo. Qui autem oppositum facit, seipsum decipit: & sæpe non perueniet ad laudabilem finem, nisi per pœnitentiam se emendatum reddiderit. Quales sunt multi religionem intrantes, vel literarum studio intendentes, non ex Dei amore, sed ex desidia simulatè laborem fugiunt mundi: vel vt habeant vnde viuant, vel ex vanitate & superbia cupientes magnos & deuotos religiosos reputari, vel ex curiositate solummodo scilicet vt sci-
 ant:

ant: cuiusmodi magni fuerunt Philosophi. Amor quoque Dei debet esse contemplationis finis: & hoc est quòd eius amore & dilectione fatagat homo de bono in melius proficere, & ab omni alio negotio & occupatione segregari terrena, tali scilicet quæ sit notabiliter contemplationis impeditiua. Neque enim nescius sum, quòd ad vacandum contemplationi, & ad pigritiam & inordinatam tristitiam propulsandam, interdum necessaria & admodum proficua est modica & moderata occupatio. Diuinum amorem esse finem contemplationis testatur Apostolus, cum ait: Plenitudo legis est dilectio. Vnde in lege diuina quæ sapientia vel Theologia nuncupatur, ille debet æstimari excellentior magister & Doctor, qui Deum plus amat: ille namque vitam perfectiorem & nobiliorem statum sortitur, qui Deum ardentius, & rectius diligit. Et quia vita contemplatiua in exercitatis, aptior est ad diligendum Deum, eo quod est sicut quædam schola vel gymnasium, vbi citius & facilius ista ars diuini amoris acquiritur: ideo vita ista plus approbatur, & commendatur in sacra Scriptura & à sanctis Doctoribus; & præcipue à vero Deo amoris Christo Iesu, qui hanc protulit sententiam: Maria optimam partem elegit. Et quæ est ista pars optima? Reuera ista scilicet quòd illa sedebat secus pedes Domini, & audiebat verbum illius: & audiens eius amore inflammabatur. Notandum tamen est quòd frequenter quis in sua vita actiua plus diligit Deum, quàm alius in sua contemplatiua: & talis est perfectior, licet sit in im-

perfectiori & humiliori statu quàm contemplatiuus: & vita actiua illius perfectior erit contemplatiua alterius, quamuis ex se fit in statu imperfectiori. Vnde patet illos seduci qui putant finem vitæ contemplatiuæ esse duntaxat scire vel acquirere nouas veritates: quinimmo præcipuus finis illius est amare Deum & gustare quàm bonus & suauis est. Esto quod ille sapor vel gustus seu spirituale sentimentum forte potest dici quidam cognitionis modus: quia amor ipse notitia est, sicut dicit beatus Gregorius. Quæ tamen cognitio est talis, & tam occulta, vt à nemine nisi qui ea fruitur, dignosci queat: quia per sermocinationem, vel doctrinam nequaquam ostendi, seu explicari potest, sicut consuevit dici de aliquo graui languore, quod nemo illius dolore ita vehementer afficitur, sicut ipse patiens.

IN QVO CONSISTAT PERFECTIO
vite contemplatiuæ per similitudinem
mundani amoris.

CAPVT XXXVII.

DEclarare conuenit aliquatenus antequam ulterius procedamus, in quo perfectio consistat vitæ contemplatiuæ. Quamuis autem in præcedenti capitulo, diximus, Dei amorem finem esse vitæ contemplatiuæ nihilominus tamen, vt dicit Gerson ita potest dici, quod ad illud finem, scilicet Dei amorem, omnia opera nostra referenda sunt. Qua de caussa volo aliquas condiciones ponere vitæ contemplatiuæ: non quidem quòd ego has sufficienter cognoscami.

scam: quin potius de his loquor sicut cæcus de coloribus, referens ea quæ sancti nobis in suis libris tradiderunt: alia expertioribus in hac materia relinquens. Et vt facilius apprehendere valeamus, qualis debet esse amor Dei, cui perfectio vitæ contemplatiuæ conuenit, volo hoc per eius cōtrarium enodare, scilicet, per amorem mundanum: eo quòd illum longe melius & familiarius quam diuinū cognoscimus, & experimur. Cōsideremus igitur quid operatur amor mundi in homine profundè in eo posito, sicut est amor argenti, auri, honoris, dignitatis, vel prauæ carnalitatis. Certum est quòd in tali amore homo primo languet præ auuiditate consequendi illud, quòd singulariter (licet stulte) diligit. Deinde ita mentem suam & totum cor suum & intellectum in re amata apponit, vt nil aliud nisi illam cogitare queat. Itaque sui ipsius obliuiscitur, omnem deponit pudorem, & nihil est, quod continere vel abstrahere eum à re amata valeat, neque labor, neque vexatio, neque periculum, neque mors, neque amicorum consilium, neque timor Dei vel diuinorum iudiciorum. Si dormiat, rem amatam somniat, si vigilet, nil aliud curat audire, neque loqui, adeo vt vsum rationis amittat, & fiat sicut amens, aut ebrius siue furibundus. Nihil est, quod huiusmodi hominem à tali amore amouere possit: neque quod ipse formidaret vel recusaret facere, dum tamen illud posset obtinere, cuius amore stulto & mundano ita ardet & vulneratur. Obliuiscitur adhuc omnia bona tam præsentis quam futuræ vitæ. Vnde si quando quisquam de paradiso quic-

quã fortè loquatur, aut de inferno, seu de morte, videtur ei quoddam esse somnium aut fabula. Neque adhuc ad modicum temporis huiusmodi spiritualement cogitationem intra se retinet vel recipit: eo quòd amor carnalis, vel mundanus citissime eam inde repellit.

*QUALIS DEBEAT ESSE AMOR DEI,
quem contemplatiuus debet habere.*

CAPVT XXXVIII.

Secundum præmissum exemplum confideremus pariformiter, quòd amor Dei esset in aliquo tantus, & talis, vt eum faceret penitus mundum contendere, & illius obliuisci; sicut mundi amor facit obliuisci Dei: & quòd esset ad deo ardens & fortis sicq; radicans in corde, vt nequiret & nesciret sponte neque libere aliunde cogitare: neque metueret vilipensionem & opprobria, seu increpationes & persecutiones, nec adhuc ipsam mortem præ ardore diuini amoris: atque omnia quæ mundi sunt visa, audita, & ad memoriam reducta, viderentur ei quoddam somnium & fabula esse propter diuinum honorem & gloriam, ea omnia vilipendens, & breuiter mundi iudicio tanquam demens & ebrius æstimaretur, eo quod ea quæ mundi sunt, spernit: vilius ea æstimans quàm quæ Dei & paradisi sunt, mundano absorpti amore extimant. Tunc ego dico, quod iste talis esset amor Dei perfectus. Ad quem toto conatu verus contemplatiuus, conari debet ascendere per suam contemplationem. Et in tali statu amoris existens, merito dicendus esset mortuus mundo, & cruci-

crucifixus: eo quòd nihil eius eum detinere valet: & viueret Deo, dormiret vanitatibus huius seculi; & bonis æternis vigilaret, ad vniuersa quæ per homines mundanos fiunt: corporis oculos haberet obtrufos & sopitos, sed ad sanctorum gaudia patulos. Et hoc est quod sancti Doctores asseuerant figurari per Moysem: qui volens cum Deo sermonem habere, ingressus est caliginem: per hoc insinuans, qui ad diuini amoris perfectionem peruenire cupit, intrare oportere obliuionem mundialiũ rerum, cuius typum illa caligo gerebat: vt scilicet neque videat, neque intendat, neque afficiatur ad eas. Sed qualiter hunc Dei amorem, qualem descripsimus, acquirere valeamus, aliquo modo ostendamus. Iste quippe est finis vitæ contemplatiuæ; & qui ad istum peruenerit amorem, qui huiusmodi est, verticem attigit montis: vbi cum tribus discipulis Christus transfiguratus est. Ille loquitur Deo in figura Moyfi quando legem accepit: iste talis rapitur in spiritu, vel potius supra spiritum: huius cõuersatio in cælis est, iste talis amore viuít: & feliciter & delectabiliter graditur sine aliqua fumi vel caliginis obscuritate. Verumtamen fratres, proh dolor, quàm raris hæc gratia conceditur, & quàm modicum durat quamdiu in hoc exilio demoramur.

DE DVOBVS MODIS SILENTII
& solitudinis.

CAPVT XXXIX.

SECUNDUM STATUUM & HUMANARUM CONDI-
TIONUM

k 5

tionum

tionum varietatem, quisque potest sibi locum eligere secretū, vt ibi in pace & silentio quiescat, verum est tamen quod principale secretum debet potius intra animam, quam extra esse: hoc est, vt anima pellat eminus ab habitaculo sui cordis omnem humanam & mundanam solitudinem, & omnem vanam & noxiam cogitationem, & cuncta quæ eam impedire possunt: ne quo tendit perueniat. Interdum quippe contingit, vt quis solus corpore degens, & ab hominum consortio separatus, non propter hoc minores patiatur phantasias & cogitationes, ac melancholias: quin potius in seipso grauissimam & valde onerosam tolerat societatem que videlicet phantasiæ varios in eo tumultus generant, & magnas confabulationes, & garrulationes ante suæ mentis oculos; modo vnum modo aliud repræsentantes: deducentes eum modo ad coquinam, modo ad forum: offerentes ei immundas & carnales voluptates: obijciendo quoque ei nunc choreas, nunc res pulchras, cantilenas, & huiusmodi alias vanitates; vt eum in peccatum præcipitent: secundum quod de seipso beatus Hieronymus humiliter confitetur: qui cum non nisi feris & scorpionibus associatus esset, interdum nihilominus cogitatione erat inter choreas puellarum saltantium. Rursum huiusmodi phantasiæ, siue cogitationes prouocant animam solitarie degentem ad iram: & faciunt eam cum absente ac si esset presens litigare, & verborum iniurijs eum lacessere. Aliquando numerabit argentum, & magnū thesaurum asportans faciet mercationes. Crebro

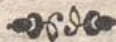
bro quoque mare suis desiderijs transfretabit: nonnunquam etiam per diuersas terras transcurreret. constituitur præterea in magnis dignitatibus. Itaque talis anima huiusmodi phantasijs & stultitijs quamuis sit sola, sæpè impletur. Vnde non in secreto, & solitudine verè commoratur, licet exterius solitaria manere videatur. Neq; putanda est deuota anima contemplationi vacans omninò sola esse, quia nunquã minus sola quàm cum est sola. Istarum tamen duarum solitudinum consortia multum inter se distant: nam deuota anima & contemplatiua non est sola: quia optimam, proficuum & delectabilem possidet societatem scilicet Deum & Sanctos, cum quibus degit per sancta desideria & deuotas cogitationes. altera autem, id est inutiliter vagabunda, habet societatem valde nocuam, & in nullo ei proficuum.

DISPUTAT, QVOD CONTEMPLATIUA VITA PRIMO PROFICIT SIBI IPSI.

CAPVT XL.

TRibus motiuis siue rationibus inter alias quidam admirantur, cum quis se tradit contemplationi. Prima, quia contemplatiui sibi solum prodesse videntur. Secunda, quia videntur plus velle inuestigare & sapere quàm oportet, & in altum velle volare. Tertia, quia multi seducuntur & in amentiam & melancholiam vertuntur. Ad quas tres rationes, si fortè rationes dici possunt, respondet Gerson referens sanctos Doctores, qui de hac materia copiosè

piosè subtiliter & profundè loquuntur. Et primo quòd aliquis contemplationi intendens sibi ipsi proficit multo plus atq; diuinius; ampliusq; Deo placet, quàm si vitæ actiuæ intenderet: & hoc sufficit. nihil quippe post Deum plus debeo diligere quàm meipsum, & amplius etiam quàm residuum totius mundi. Vnde debeo diligere id quod amplius placet Deo, & illam vitam plus acceptare, qua ei valeo fieri acceptior quàm modicum acquirere meriti: & forsàn volens alium lucrifacere, detrimentum mei facerem, meipsum damnans. Hic intelligenda sunt cum quis est tam liber, vt pro libito voluntatis suæ ita possit vni vitæ vacare, sicut & alteri. Et hoc dico propter habentes publica officia, & propter Prælatos & alios in dignitate constitutos, quæ eos ad intendendum operibus vitæ actiuæ obligant. Et simile est de mulieribus maritatis, quarum est pueros suos & familiam gubernare; & de illis qui suis parentibus ministrare tenentur. Si igitur isti pro tunc cum curæ vel profectui aliorum studere debent, cõtemplari vellet, ipsi seipfos seducerent: & esset hæc quædam nequam & periculosa tentatio scilicet vt esset eis delectabile semper contemplationi intendere spretis vel postpositis his, ad quæ tenentur: & ideò non solum sibiipsis, sed etiam Reipublicæ nocerent. Secus autem est de his, qui ratione officij, alijs ministrare non sunt astricti.

QVOD

QVOD CONTEMPLATIVI ALIIS
etiam multum proficiunt.

CAPVT XLI.

Consequenter ostendendum est personas contemplatiuas, non solum sibiipsis, verum etiam alijs non modicum esse proficuas. Primo, eo quòd alijs præbent exemplum bene viuendi, operibus prædicantes Deum super omnia esse amandum, & cuncta esse vanitatem, & ideo contemnenda. Et hæc nõ est parui pendenda doctrina sed tanto præstantior, quanto opera constant de fictione minus esse suspecta quàm verba. Rursus contemplatiui per suas deuotas orationes alijs omnibus profunt, sed & sæpè euenit, vt hominibus negotijs mundi deditis, quamuis sceleratis, eorum meritis Deus aliquot magnum conferat, scilicet pacem: nihil enim possumus sine speciali Dei gratia: quam citius à Deo impetrant veri contemplatiui, quàm actiui. Sunt autem contemplatiui in Ecclesia sicut oculi in corpore illuminantes, & dirigentes vniuersa, quæ per alia membra fiunt. Et si oculi non laborant sicut manus & pedes, non propter hoc manus vel pes dicere habet quòd oculi non nisi sibiipsis proficiunt. Talium siquidem contemplatiuorum est, aliorum qui non sunt ita illuminati, & ad spiritualia eleuati, opera dirigere, & in Deum referre. nam qui cor ad superna eleuatum habent, etiam si in seculo commorentur, per seipsos sciunt, & poterunt in Deum ea quæ agunt bona, sicut in finem ordinare. Veruntamen non dico quòd in casu necessita-

cessita-

cessitatis, contemplatiuus non habeat suã contemplationem prætermittere, scilicet ad subueniendum alterius necessitati. Qui verò vtramque simul, & perfectè vitam tenere posset, iste esset melior: sicut beatus Gregorius, & B. Bernardus & alij Sancti tenuerunt. Et qui diligenter aduerteret quantum anima, & spiritualia bona excedunt corpus & bona temporalia, iste palam cognosceret, quòd ad succurrendum aliorum necessitatibus corporalibus, plus proficit toti Ecclesiæ vna alicuius viri contemplatiui oratio, quàm bis centum eorum, qui operibus actiuæ vitæ suã sponte & non ex obedientia intendunt. Et longè plus proficiunt quàm si mundo se occuparent non ad succurrendum alijs, sed pro commodis proprijs, & interdum in damnum aliorum. Itaque dico quod si quis ad vacandum vitæ contemplatiuæ se instinctu Spiritus sancti senserit inclinari, aut moueri, & hoc alicuius viri spiritualis consilio agnouerit, non confidens in seipso, eo quòd facilè posset decipi, recipiens angelum Sathanæ pro angelo lucis, iste talis sine vituperio actiuæ poterit se dare vitæ contemplatiuæ, & hoc erit in eo laudabile, & non modicam propter hoc recipiet in cœlis mercedem: nisi fortè per contrarium talis Prælato suo obedire teneretur, seu aliquod publicum officium exercere, aut alicui in casu vrgētis vel extremæ necessitatis subuenire. Vrgentem dico necessitatem, cum esset verisimile, quòd aliqui possent in corpore vel anima perire, si ipse eis valens remedium non impenderet.

OSTEN-

OSTENDIT EXEMPLO ESSE SVPER-
*biam, vt quidam existimant, intende-
 re contemplationi.*

CAPVT XLII.

NEque dicendum est secundum præfatum
 Gersonem quantum ad secundam ratio-
 nem antedictam, quòd qui contemplationis fi-
 ni vacat quem superius exposui, hoc est ad sum-
 me amandum Deum ex toto corde suo, iste ta-
 lis nimis alte tendat, aut præsumptuosè agat.
 quin potius si quis ad hoc captus est, & hanc à
 Deo consecutus est gratiam, deficeret, & minus
 benè ageret, prout videtur, si diuino munere
 non vteretur: præsertim ecclesiastici & religio-
 si, quorum vita ad hoc ordinatur potius quàm
 ad actiuam. nam clericis maxime Theologis (si
 quod isti dicunt verū esset) eorum scientia non
 solum non prodesset, verum etiam multum
 obesset, inde quippe efficerentur tumidi, vani,
 vacui, & superbi. Vterius hoc patet ad oculum
 per sequens exemplum: Erit in curia Regis ali-
 quis coquinæ administrator, cui Rex talem lar-
 gietur gratiam scilicet faciens eum suum ca-
 merarium, quia iudicat eum ad hoc sufficien-
 tem; sicq; placet Regi. nulli dubium, quòd si
 prædictus minister hoc recusat ob suam desidi-
 am, vel pusillanimitatem, aut voracitatem, di-
 cens se potius in officio velle ministrare coqui-
 næ, iste talis multum est reprehensibilis. Eo-
 dem modo qui potest Deo in aliquo excellenti
 statu seruire, & voluerit circa res minimas ver-
 sari, neque humilitas eum excusabit; sed fictio-
 ni &

ni & tempori cordis hoc imputabitur. Amplius dico quod deficiunt & errant qui in suis contemplationibus plus quàm oportet inquirere volunt: valde quippe est eis humilitas necessaria charitatis custos, & nutrix.

QUANTVM ACTIVOS CONTEMPLATIUI PRÆCELLUNT.

CAPVT XLIII.

Quantum ad tertiam rationem, quòd scilicet aliqui contemplatiui falluntur & efficiuntur dementes, & melancholici, respondet prædictus Gerson, quòd eodem modo in vita actiua multi decipiuntur, non habentes discretionem, quæ requiritur ad opus cœptum consummandum. Neque omnibus hæc gratia exhibetur scilicet intendere contemplationi certis de causis iam assignatis, quemadmodum ait Apostolus: Vnusquisq; habet proprium donum à Deo: vnus sic, alius vero sic. Et iterum si in corpore omnia membra essent oculus, vbi manus, &c. Verum est tamen quòd homines mundani facillè iudicant contemplatiuos esse amantes, & melancholicos, quia non faciunt sicut & ipsi: nam omnia parui pendunt quæ illi nimis amant & magni pendunt. Sed non vident magnas consolationes & sancta opera, & spirituales diuitias quas acquirunt contemplatiui mundum spernentes, & à se procul pellentes omnem auaritiam, iram, inuidiam, & vniuersam vanitatem. Quæ huius mundi amatoribus non modicam præstant vexationem, & contemplatiui viuunt

viuunt in magna quiete, & pace suæ conscientia; quæ est tam magnum bonum, vt aliud ei hic nequeat comparari. & loco mundanarum occupationum super terram, in angustissimo loco & re modica, ipsi contemplatiui occupantur in maiori & ampliori loco atque negotio, quàm fit totus mundus, hoc est in Deo. Quid per hoc exprimere velim, norunt in talibus experti. Certum siquidem est quòd vita rationalis creaturæ consistit potius in operatione intellectus seu rationis, quàm in aliquo alio: hoc est in rationalibus meditationibus, & in amore spontaneo. Vnde illi & quasi solum dicendi sunt viuere, qui in contemplatione tali cibo & potu reficiuntur, & non illi, qui animas suas & vitam non plus quàm bestia ad cœlestia leuant: nam illi comedunt, & bibunt, exultant, gaudent, & rident, & sunt occupati in vanitatibus & leuitatibus, & sua corpora laborant: & sic per hunc modum faciunt sicut pecora. Sed fortè dicent isti, quod suis laboribus alijs auxilium præstant. Hoc idem faciunt equi & asini, & aliquando plus. Quamuis hoc sit laudabile in eo, qui non valet neq; scit aliud, & illud complet fideliter, id est recta intentione, & bono fine scilicet ad seruendum Deo, & subueniendum proximo. Fateor tamen contemplatiuos in negotijs mundanis non esse ita sapiètes, & prudentes, sicut sunt actiui. Ratio est secundùm prædictum Doctorem, quia suum ingenium & intentionem circa talia non apponunt. Vnde fit eos & simplices & insipientes iudicari: sed ipsi de hoc non curant; nam ad hoc vocati sunt secundùm Apostolum,

1

& ad

& ad hoc totis viribus nituntur scilicet stultos
reputari, vt possint esse sapientes.

QVAM EST NECESSARIA CONTEM-
platio diuina gratia.

C A P V T XLIV.

I Am superius aliquo modo exposuimus, quod
silentium alterum est extra animam, alterum
intra; & quod contemplatiuus non tam satagit
exterius silentium & secretum attingere, quam
interius. Ad quod acquirendum est necessaria
custodia & secretum cellæ. dicit enim beatus
Bernardus quod speciosus animæ IESVS CHRIS-
TUS verecundus est amicus, neque libenter ad
sponsam suam accedit multitudine præsentem;
quærit autem esse solus. Oportet igitur animam
à se omnino expellere exterius & interius om-
nes occupationes, & solummodo esse solici-
tam & intentam ad recipiendum sponsum su-
um, quoniam quidem est simplex & vnicus:
ideo vult quæri in simplicitate & vnitate cor-
dis. Tale autem cor scilicet circa exteriora oc-
cupatum non est simplex, & vnitum, sed huma-
nis, vanis, & illicitis curis multipliciter diui-
sum. Sed heu fratres ad quantam miseriam no-
bilis anima redacta est propter peccatum, quæ
in primo statu innocentie ordinata fuerat ad
contemplandum Deum creatorem suum, &
considerandum spiritualia: quod nunc tanta
pœna & difficultate, onere corruptionis sue ag-
grauata vix explere potest. Quod bene experi-
untur qui ad hoc conantur. O Deus meus quid
est

est nunc illud, quod ipsam animã in altum ferre & congregare ad vnitatem & reducere ad simplicitatem posset? & eam ab hoc procelloso fluctuanti & tumultuoso mari per innumerabiles sollicitudines, per diuersas phantasias & imaginationes velociter inundantes eripere? Certè hoc nemo, nisi virtus tuæ gratiæ valet facere: & huius maris magni & spaciosi, quod intra nos est motus mitigare. Tu Domine suscitas egenũ iacentem de puluere vanarum cogitationũ, & eleuas pauperem de stercore inordinatarũ delectationum: collocans eum in alto, vt sedeat cum principibus id est cum angelis & sanctis, & conuersatio eius sit in cœlis. Hoc gratiæ munus illis verè & solũ conceditur, qui accuratè & ardentè illud exquirunt, & ad hoc se disponunt.

*QUALITER ANIMA CONTEMPLA-
tina supra corpus eleuatur, & efficitur sim-
plex & vnica.*

CAPVT XLV.

Non debemus existimare quòd anima secundum substantiam deserit propriũ corpus, cum in contemplatione rapitur secundum communem cursum: sed pro tunc dicitur esse, vbi fuerit cor & amor eius. secundum enim B. Augustinum anima verius est vbi amat quàm vbi animat, id est quam in corpore quod viuificat. Dico igitur quòd talis animæ deuotæ eleuatio extra mundum, & supra ista corporalia vsq; ad seipsam, vel vsq; ad angelos vel certè vsq; ad creatorem suum, quia altius nõ potest ascendere, fit per fortem & sanctam meditationem, vel

per ardentem amorem. Itaque talis fortis & sancta meditatio, vel amoris ardor virtute est tam potens, ut faciat eam obliuisci, & cessare ceteras alios operationes & phantasias; ac si esset in perfecta quiete & in quodam dulci sopore. & si penitus tales operationes non cessant, non tamen valent interrompere, vel superare illam validam meditationem seu feruidam dilectionem propter suam vigorosam virtutem. Oportet quoque ut anima in tali meditatione totaliter sit occupata & amore feruenti, neque sit ei cura pro tunc de quacumque alia re, neque ad alia respiciat, nisi forte ea cursim transcurrens: non tamen in eis pedem figens, id est non demoretur in talibus. Et hoc posse fieri quotidiana experientia in rebus minoribus nobis ostendit. Hoc asserit Aristoteles dicens, quod contingit nonnunquam quempiam super aliqua re tam vehementer meditari, ut a pertis oculis non videat illud quod ante ipsum transit: & saepe illi cum quibus est, loquentur, & faciet coram eo multa, quorum ipse nihil sciet: sed in sua vehementi meditatione perseverabit ac si dormiret. Unde & de tali consuevit dici istud commune proverbium: Iste suos meditatatur amores. Talem modum raptus concipiunt aliquando scholastici, cum ad compilandum aliqua subtilia intendunt. Tale quoque aliquid solet accidere pictoribus, & aliarum subtilium artium artificibus positis in vehementibus imaginationibus. Legitur quippe de quodam philosopho, nomine Archimedes in Geometricis peritissimo, quod decreuit imaginando facere subtilia instrumenta ad expugnandum, defendendum, & capiendum

dum vrbes. & cum urbem quam prædictus Philosophus incolebat, ab hostibus capi contingeret, iussit dux exercitus, ne prænominatus Philosophus necaretur: & cum à casu quidam ad eum intrasset & in illis vehementibus imaginationibus occupatū reperiret, interrogavit eum quod esset eius nomen: ille verò manens fixus, & intētus in suis imaginationibus nesciebat neque attendebat quid ab eo quæreret, nisi quòd innuebat ei, ne eū impediret, nihil aliud respondens: vnde & vitam perdidit. Ecce quàm attēta erat istius cogitatio, vt eius virtute neq; inuasionem propriæ urbis neq; hostem qui eum occiderit, agnouerit. Alius quoq; Philosophus nomine Neades sæpè ad mensam sedens obliuiscēbatur sumere cibū, & oportebat ne inedia periret, vt quædam eius ancilla sibi victum capiendū subministraret. De quo Valerius quod prædiximus recitans, dicit, eum solum propter animam vixisse, & corpore veluti re extera & inutili fuisse circumseptum. Prædicta adduximus exempla ad demonstrandum quòd anima imaginationes & sollicitudines inutiles à se possit expellere, vt valeat ad altiora & sibi magis proficua eleuari & ascendere: & sic reduci ad unitatem & simplicitatem, intendens duntaxat quomodo possit peruenire ad suum creatorem qui est eius locus, finis, & amor: quamuis hoc facere tãto sit fortius & difficilius scilicet, quod in præmissis exemplis ostendimus quãto oportet nos vti spiritualibus meditationibus, & habere cogitationes altiores & magis extraneas.

DE DIVERSIS MODIS, QUOS IN
tractando de contemplatione Sancti
habuere.

CAPUT XLVI.

Richardus de Sancto Victore, quendam e-
didit librum in quinque partes diuisum: vbi
subtiliter & profunde tractat hanc materiã con-
templationis, eam in sex species diuidens. Qua-
rum duæ ponuntur in imaginatione, duæ in ra-
tione, & duæ in intelligentia. Et secundum hoc,
prædictus Doctor ponit intra animam tres cœ-
los secundum quod ipsa anima circumuoluitur:
diuersimode cogitans siue meditans, scilicet
vel corporea quæ sensibus exterioribus per-
cipiuntur, aut seipsam vel angelos, siue eorum
statum, aut reuera ipsa contemplans deitatem.
Et præsertim præfat^o Richardus in quinta parte
illius libri tradit quomodo cõtemplatio tribus
modis formatur, siue diuersificatur. Aliquando
in quantum ipsa anima interdum amplius dila-
tatur. Quandoque per hoc quod plus eleuat ani-
ma suum intellectum. Quandoque autem secun-
dum quod habet ipsum intellectum sicut alie-
natum & oblitum. Declarat verò quomodo
hoc fiat, adducens auctoritates & exempla sacre
scripturæ. Accidit siquidem hoc, vel per vehe-
mentem admirationem, vel præ feruore deu-
otionis, vel præ magnitudine delectationis, & spi-
ritualis consolationis. Sed quia intentio mea est
loqui non subtiliter, sed rude & breuiter, tum
propter materiæ subtilitatem, quæ pertinet ad
magnum Theologos, tum etiã quia meum excedit
intelle-

Intellectum, de ea modicum loquendum est. & ideo ponemus hęc modos contemplationis qui à simplicioribus capi & intelligi facilius possint, quos sancti exercuerunt & in suis scriptis nobis tradiderunt. Beatus verò August. in libro Confessionū describit quendam certum modū contemplandi, quē cum matre sua habuit, stans ad quandam hortuli fenestrā, non longē ante eiusdem suę parentis obitū. Beatus præterea Greg. in suis Moralib⁹ largissime loquitur de contemplatione monstrans pericula & cōmoda, quę in ea sunt, sed particularē modum intrādi ad eam, ibiq; manendi, inibi non tradit. S. Hieronymus inter cætera scribit quendā modum ad Eustochiam virginē; scilicet, vt cogitaret horā mortis; qualeq; tunc præmiū esset perceptura, qualiter virgo Maria vna cūm filio suo Redemptore nostro, & sanctis angelis, atq; virginibus exirent obuiam ei, illud canticū concinentes, quod post transitum filiorum Israël per mare rubrū Maria cecinit soror Moysi: Cantemus Domino; gloriose enim, &c. De seipso dicit etiam idē B. Hieronymus, quòd post validas rētationes & sæuas pectoris sui tunctiones sibi assiduis fletibus & lachrymis, diuinum auxilium quærenti visum est angelorum interesse cœtibus præ magnitudine pacis & spiritalis lætitię suę cōscientię, sibi post suā tribulationē & pœnitentiam à Deo cœlitus transmissæ. Cōmuniter omnes Doctores in hoc modo concordant: scilicet, vt homo meditetur terribilia infernorū supplicia, paradisi gaudia, peccata ppria, mundi vanitatē. Tamen quia de ijs materijs in via purgatiua, illuminatiua, &

vnitiua, satis locuti sumus: adhuc alium querimus contemplationis modum. Sanctus igitur Bernardus, in omnibus serè sermonibus super Cantica tractat vnum modum, scilicet, matrimonij spiritualis inter Deū & animā: quem sequitur quidam alius nouus Doctor inter Deum & animam similiter quoddam cōtemplans spirituale matrimoniū. & intitulatur ille liber Horologium æternę sapientiæ. Et reuera iste modus est arduus & subtilis & satis periculosus, & maxime his qui eum tenere vellēt in principio suę conuersionis. Rationem huius assignat Gerson sic dicens: quia cum tales nouitij & in spiritualibus minimè exercitati inciperēt meditari spirituale matrimonium, facillè transfrent ad carnalis recordationem, & quærentes puritatem animæ, plus fordescerent.

DE MODO CONTEMPLATIONIS,
quem in initio suę conuersionis B. Bernardus habuit.

CAPVT XLVII.

DE seipso refert B. Bernardus, qualiter in suę exordio conuersionis agnouit sibi esse necessarium habere bona opera & merita, quæ ex seipso nequibat exigere & habere: & ideo prouidit sibi acquirere hæc ex meritis Christi Redemptoris nostri: & tūc accuratissimè meditabatur totius vitæ Dñicæ decursum à conceptione vsq; ad ascensionem: & ex vniuersis pœnis & amaritudinib; eius collegit sibi fasciculū myrrhę, qui assiduè inter eius vbera cōmoraretur: atq; illum iugi memoria in suo pectore collocauit.

ei in-

ei intimè compatiendo. Propter quod conclu-
do beatum Bernardum suam cōtemplationem,
& spiritualemente ascensum à vita Domini inchoas-
se, eam crebro meditando: secundum quod de
beata Cæcilia legimus, quòd Euangelium Chri-
sti semper in suo pectore gerebat absconditum,
scilicet eius vitam assiduè meditando: & diebus
ac noctibus non cessabat à colloquiis diuinis, &
oratione. Et Doctor Seraphicus Bonaventura
in suo stimulo amoris tractat quoque hanc ma-
teriam, & specialiter de passione Domini & Re-
demptoris nostri Iesu Christi: ostendens quod
in ea inuenitur omne bonum, & quod ipsa est
ostium huius viæ: scilicet contemplationis: &
qui aliunde vult ingredi, ipse seipsum decipit. Et
confirmat præfatus Doctor suam sententiam
auctoritate Domini, qui ait: Ego sum via, ve-
ritas, & vita, via per quam est gradiendum: veri-
tas gradientem illuminans: vita eundem recre-
ans, sustentans, & remunerans. Sunt & nonnul-
li communiter qui non habent alium modum
in sua contemplatione, nisi quem in aliquo de-
uoto libro didicerunt, legentes vitam alicuius
sancti, vel aliquid huiusmodi aliud ad exercen-
dam suam deuotionem secundum materiam
quam reperiunt: & istis semper sunt libri neces-
sarij. Vnde iste modus per se solus non est suffi-
ciens, nisi assuescerent illum exercere absque li-
brorum præsentia. Rursum sunt alij qui diuina
officia agentes in Ecclesia, discunt & exercitan-
tur contemplari nitentes; & hoc difficillimum
iudico: præcipue à principio, & vix per hanc vi-
am poterit quis ad perfectionem contempla-
tionis

tionis peruenire propter laborem cantui annexum, nisi tales forsan essent in secreto prius assuefacti per contemplationem. Et propter vitandam prolixitatem prætermisiss multis aliis modis, quos in exercitiis & materiis contemplationis multæ deuotæ personæ habuerunt, dicemus adhuc aliqua de ea.

*QVID EST CONTEMPLATIO, ET
de diuersis eius speciebus, & de materia qua debet bonus monachus contemplari.*

CAPVT XLVIII.

SECUNDUM Richardum, cōtemplatio est quidam liber animi intuitus in diuina spectacula cum admiratione suspensus, vel secundum beatum Augustinum contemplatio, est quedam mentis illustratio ad inuisibilia Dei, animum salubriter alliciens. Secundum autem Hugonem contemplatio est quedam intelligentiæ perspicacitas: quam habens omnia manifesta aperta uisione cognoscit, secundum illud: Spiritus omnia scrutatur, hoc est omnia scrutari facit: etiam profunda Dei. Ante autem quàm species contemplationis distinguamus, est notandum cum præfato Richardo quòd contemplatiuus potest in contemplatione per tres uias proficere. Prima est propria industria, & hoc secundum illud quod sibi videtur multum ei ad hoc adminiculum conferre posse. Et hi debent circa hoc diligenter studium adhibere, ut diuinæ gratiæ auxilio mereantur altius ascendere. Secunda

da via est arte & doctrina alterius, sicut faciunt qui supra positas, & alias sanctorum supra hac materia datas doctrinas obseruant, & imitantur. Tertia est, speciali gratia Dei hominem in altum ad sua arcana eleuare volentis. His igitur præmissis est aduertendum, quòd contemplatio distinguitur in tres partes seu species. Prima dicitur mentis dilatio: & est quando contemplans humana industria extenditur & dilatatur supra id quod cogitat. Secunda dicitur mentis subleuatio: & est quando intellectus contemplantis diuino lumine specialiter illustratus percipit ea, ad quæ non sufficit humana industria. Et quamuis illud quod intelligit sit supra rationem humanam, sic tamen est intra se quòd non alienatur neque transit extra se, sed videt se esse in se: licet non sicut ante solebat. Tertia appellatur mentis alienatio: & hoc est cum videt ea ad quæ ascendere nequit humana industria, in qua visione adeo efficitur contemplans extra seipsum & extra solitum intellectus sui iudicium, vt nesciat vbi est, neque qualiter est, scilicet an in corpore, vel extra corpus. & hoc alio nomine dicitur raptus: de quo superius in via vnitua locuti sumus. Et nota hic quòd prima istarum trium specierum quæ dicta est mentis dilatio, iuuatur arte, exercitatione assidua & diligentia nimia, secunda scilicet mentis subleuatio, iuuatur cœlesti lumine, quod interdum supra humanam industriam recipit: aliquando supra propriam conscientiam, nonnunquam supra naturam. Et per hunc modum eleuati sunt in altum prophetae, qui viderunt & dixerunt præterita & futu-

futura, & humanorum cordium occulta sine raptu, & absque alienatione à sensibus. Tertia scilicet mentis alienatio siue raptus fit, vel propter deuotionis excessum ex feruentissimo Dei amore prouenientem; vel propter nimium stuporem super aliqua re, qua videtur homini valde admirabilis, vel propter magnitudinem delectationis & gaudij: quod concipimus de aliquo beneficio intra nosmetipsos ex Dei speciali gratia recepto. Et vltius secundum prædictum Doctorem aduertendum, quod contemplatiuus sentiens se in sua contemplatione frigidum, debet se spiritali arte calefacere, vt queat contemplando citius ad Deum ascendere, accipiens aliquam materiam deuotionis seu feruoris excitatiuam, secundum quod superius diximus in meditationibus illarum trium viarum, scilicet purgatiuæ, illuminatiuæ, & vnitiuæ. Sed quia vt supra diximus secundum illum seraphicum Doctorem eximium Bonauenturam: ostium per quod est ingressus ad contemplationem, est vita & passio Domini nostri Iesu Christi: & qui aliunde voluerit introire, ipse se fallit: dicemus hîc in quodam Compendio de vita Domini vsque ad cœnam.

QUOMODO CONTEMPLATIVVS DEbet ascendere in sua contemplatione tribus modis secundum vitam, & passionem Domini.

CAPVT XLIX.

Scire debes quod Christus Iesus Deus & homo Dei & hominum mediator, ipse est via per

per quam ad diuinitatis notitiam simul & amorem debes ascendere. secundum enim Augustinum septimo Confessionum, ad hoc Christus carnem assumpsit, vt qui Deum spiritualiter intelligere non potuimus, per Christum verbum caro factum, ascenderemus ad notitiam & amorem spiritualem. In Christi ergo vita & morte confitue tibi triplicem contemplationis modum per deuota exercitia.

Prima contemplatio sit, vt affectu quodam dulci, & affectu cordiali, licet quodammodo carnali Christo adhæreas, Christum comiteris iugiter; circa Christi vitam & mortem affectatus, & eius præsentia & recordatione in tuis exercitiis delectatus. In hac prima ascensione, vel primo affectu, potes diuersimodè tuum exercitium variare, sicut Christum in vita multi diuersimodè allecti, id est diuersis intentionibus sequebantur. Apostoli enim primo eum sequebantur sola eius præsentia delectati, eius colloquio recreati, eius dulcedine & affabilitate attracti. Et tu etiam primo hoc modo sequere Christum, esto in eius comitatu. Cogita quàm fuerit eius præsentia dulcis; cogita corporis elegantiam, & speciositatem: nam erat speciosus forma præ filiis hominum. Attende suaues eius sermones, & dulcissimam doctrinam, & modum quo in omnibus se habuit, quam dulciter & benigne verba illa melliflua protulit. Attende modum quo interius se habuit, quia ab intramitis, benignus, & suauis. Attende in eo sensum maturum, aspectum venustum. Cogita in Christo profundissimam sapientiam in corde, venustis-

nustissimam eloquentiam in ore, optimam morum dispositionem: & hoc modo Apostoli eum sequebantur: alij Christum sequebantur, ut eorum curaret infirmitates. sequere & tu eum interdum hoc modo, & humiliter prostratus adora eum, dicens: Domine si vis, potes me mundare. Vel; Iesu fili David miserere mei.

Quidam sequebantur eum propter miracula eius, & tu mirare potentiam eius in miraculis, naturam enim mutat, elementa commutat, demonstrationes fugat, omnemq; languorem curat. In his poteris eum cognoscere esse Deum, qui naturæ suos in primordio indidit effectus naturales: salva sibi semper in omnibus obedientia, etiam ad effectus supernaturales producendos. Et similibus modis potes variare exercitium, & affectum in hac prima contemplatione.

Sed aduerte quòd licet hæc exercitatio personæ spirituali satis utilis sit, scilicet occupare se circa mores, & gestus Iesu Christi Domini nostri, tamen quantum ad ascensum ad eius amorem non sufficit: immo per se parum prodest. Quid profuit Iudæ, Pilato, Herodi, vel Pharisæis quòd Christi mores vel gestus aut præsentiam corporalem viderunt, qui eum imitari noluerunt? Terminus igitur huius primi modi contemplandi vitam & passionem Domini, secundum Bernardum super Cantica erit tibi: ut sicut Apostoli hoc modo tracti omnia mundana scilicet diuitias, parentes, & omnia alia reliquerunt, ita & tu in hoc perseverabis gradu, ut cor tuum illa suauitas occupet, & totum sibi amore

more vniuersæ carnis ac carnalis illecebræ vendicet. Et breuiter homo cor suum debet extendere in tali exercitio, in affectum, & amorem humanitatis Christi, vt omnis affectus suus, & appetitus ad dulcedinem humanitatis Christi transferatur. Et iste primus gradus contemplandi Christum est incipientium. Secundus modus contemplandi vitam & passionem Domini, est iam aliquantulum altior præcedenti, scilicet non solum circa humanitatem se exercere, sed vt dicit Bernardus in homine Christo Deum inuenire licet non Deum nudum, neq; nudum hominem: sed & Christum Deum pariter & hominem comprehendere, Christumq; vt Deum pariter & hominem diligere & adorare. Multum quidem fructum in exercitio confert circa vitam & passionem Christi Domini, si quoties legis vel cogitas Christum, hoc vel illud passum fuisse, vel fecisse, talem tibi de Christo conceptum poteris formare: vt tibi lucidè Deum & hominem repræsentet, id est vnam personam significet, quæ simul est Deus & homo: vt quicquid legis vel cogitas Christum fecisse, siue in mortuis suscitandis, siue in miraculis faciendis, hominem fecisse Christum non dubites. Quicquid legis Christum sustinuisse, siue in manuum perforatione, seu in pedum conclauatione, Deum credas indubitanter sustulisse: & hoc propter personæ vnitatem: in qua diuinitas & humanitas sine naturarum permixtione subsisterunt. Et hoc credit quilibet verus Christianus: sed quanto lucidius concipit deuotus, tanto in Christi vita passione & miraculis pinguior erit affe-

affectus. Si Christum hominem cogitas, inde tibi dulcis affectus, & magna fiducia: quia homo mitissim^o, benignissimus, nobilissimus, suavissimus, totus decorus, graciosus & formosus. Inde tibi fiducia accedendi, adorandi, & facilius conceptus: nam facilius est nobis humanitatis notitia, utpote menti impressa, quam Dei à mente remotissima. Sed si Christum Deum cogitas, inde tibi omnia verba, facta, miracula, gestus, magis apparent metuenda, horrenda, & admiranda. Et sic si vtrunque in Christo intelligis & concipis, magna tibi inde proueniet deuotio, amor, & fiducia; & rursus timor, & reuerentia.

Et iste secundus gradus contemplandi Christum est proficientium.

Tertius modus contemplandi vitam Domini, est iam per humanitatem Christi ad spiritualem affectum assurgere: & iam Christum Deum per speculum in ænigmate, mentalibus oculis intueri: & sic ex humanitate ad notitiam, & amorem diuinitatis peruenire. Et per huiusmodi mentis intuitum, & adhesionem & transformationem incipit quodammodo homo vnus spiritus cum Deo fieri, & extra seipsum transgredi: & ipsam veritatem intueri: & ad vnionem & adhesionem habilitari. Vnde Augustinus septimo libro Confessionum ait: Iam admonitus redire ad me ipsum, intraui ad intima mea duce te: & potui, quoniam factus es adiutor meus: & vidi qualicumque oculo animæ meæ super eundem oculum animæ meæ, super mentem meam, lucem Domini incommutabilem, non hanc vulgarem, & conspicuam omni carni: neque quasi
ex

ex eodem genere, grandior erat, tanquam si ista multa multoq; clarius claresceret, totumq; occuparet magnitudine nō illud illa erat, sed aliud valde ab istis. Qui nouit veritatem, nouit eam: & qui nouit eam, nouit æternitatem: charitas nouit eam. O æterna veritas, & vera charitas, & chara æternitas: tu es Deus meus, tibi suspiro die ac nocte. Ecce iste est vltimus gradus contemplationis in hac peregrinatione, donec ascendamus ad essentialem Dei visionem, sed caueat hic bestia id est homo impurus, ne tangat montem hunc, neque adhuc appropiet. nam bestia quas tetigerit montem, lapidabitur. Et iste tertius gradus cōtemplandi vitam Domini, est eorum, qui iam sunt exercitati & appropinquant perfectioni.

DE FIGVRIS, PROPHETIIS, ET
Scripturis circa Christi Incarnationem.

CAPVT L.

Circa opus nostræ redemptionis versatur materia totius Scripturæ: & omnia in Scriptura contenta ad illud referuntur. Ipsum futurum Testamentum vetus pronunciat. Illud iam factum nouum clarius demonstrat. Cogita igitur quàm multa in figuris, gestis, factis, oraculis, apparitionibus, per reges, prophetas, sacerdotes, ipsum opus præcesserunt. & ex hoc intellige magnitudinem eius quod erigit gratitudinem. Tracta apud te vehemens desiderium Patrum præcedētium. Mirare tuam & multorum circa hoc opus tepiditatem, & ingratitude.

CAPVT LI.

CVM veniret plenitudo temporis, vt prædictæ figuræ adimplerentur, & dignaretur Deus adimplere desiderium sanctorum Patrum; missus est Gabriel Archangelus ad Virginem, vt ei Dominicam Incarnationem annuntiaret. Contemplare hinc, & exulta sanctorum Patrum impleta desideria, & diuina oracula. Animo reuolue reuerentiam per Angelum Virgini incomparabili exhibitam, & stupece quantum potes Dei humiliationem. Attende Mariæ exultationem. Aduerte eius humilitatem, aliasque virtutes. In corde ruminare eiusdem lætitiā, exultationem, & iucundam deuotionem. Neque obliuioni tradendum est ministerium, per eam cognatæ suæ Elisabethæ impensum.

DE VITA DOMINI SVB QVODAM
*compendio ad exercitium nouiter contempla-
ri incipientium.*

CAPVT LII.

ET vt sub quodam compendio totam vitam Domini recollectam tecum deportare valeas, considera quomodo Deus factus paruulus vagit, & lachrymatur in præsepio. Attende eius paupertatem: Intuere eius humilitatem, & descensum Angelorum, & vigiliis pastorum. Conspice vtrorumque ad inuicem mutua colloquia: Mariæ & Ioseph vehementem stuporem. Inspice Dominam nostram genuflexam, præ magnitudine lætitiæ quem peperit adorantem, & in cor-
de

de suo iubilantem. Aspice attentissime tam speciosissimi infantis vultum & elegantiam, atque eius interiorem magnitudinem & sapientiam: quem reuerenter adorabis, & praeſepe deoſculaberis.

Celebratam octavo die eius circumciſionem, & nominis Ieſu impoſitionem, & vide quomodo immunis ab omni peccato non dedignatur accipere antidotum peccati, vt tu in te ſuperfluas & inordinatas circumcidas concupiſcentias. Vocatur Ieſus, vt per hoc intelligas eum ſuorum non alienorum eſſe Saluatorem. Condole infanti: quia tam tenerrimus vulneratur, & pro te ſuum incipit fundere ſanguinem: & quod extrinſecus plorans intrinſecus miſerabili homini compatitur.

Stellam tam fulgentem, Magos ad puerum Ieſum deducentem, & eorum magnam fidem & deuotionem: & ſequere eos, & deuotiſſimè offer aeterno infanti quicquid habes ſcilicet animam & corpus.

In quanta vilitate & penuria eum Magi inuenerunt: non enim voluit amator paupertatis, neque ad illorum Regum aduentum aliquent temporalem apparatus oſtendere. Et quomodo paruulus Rex ab Oriente deduxerit eos ductu ſtellæ, à quibus tanquam verus Deus adoratur? Attende hîc tria de Chriſto nato teſtimonia, ſcilicet Stellæ, Magorum, & Iudæorum: qui perhibent teſtimonium de Chriſto, & de loco natiuitatis eius.

Quomodo poſt natiuitatis eius quadreſimum diem, mater eius offert eum in templo

Deo Patri: & redimit eum tanquam primogenitum offerens pauperem oblationem. Videnihilominus illam processionem, in qua tantæ tamq; cœlestes personæ conueniunt, scilicet virgo Maria cum puero suo Deo nostro, & suo Iesu: Anna prophetissa: Symeon & Ioseph: & tota deuotione satage occurrere illis. Et nota eorum colloquia, magnamq; deuotionem.

CONTEMPLARE Christi & suæ matris humilitatem, qui cum non essent legi subditi, legem obseruare voluerunt.

Quomodo Christus adhuc infantulus Herodem fugiens vadit in exilium. Attende eius patientiam, & disce pati: sequere peregrinantes, & attende eorum mutua colloquia, & disce ab eis pauperem & humilem esse.

Quomodo à duodecimo vsq; ad tricesimum ætatis suæ annum, rex gloriæ latet in plebe: quippe neque prædicabat, neque miracula faciebat, sed tam longum tenens silentium, multum docuit tacens, & nihil faciens multum operatus est, tamdiu enim tacens docuit te, ne sis facilis ad docendum: sed prius disce tacere & humiliari.

Quomodo tricesimo ætatis suæ anno per Ioannem baptizatur. Vnde quàm reuerenter se habet Ioannes ad eum non audens eum tangere: & mirare & imitare stupendam Dei nostri humilitatem se à Ioanne sicut quilibet alius plebeus permittentis baptizari, & quomodo omnem iustitiam, hoc est perfectam impleuerit obedientiam. Aduerte quomodo hîc visibiliter tota beatissima Trinitas manifestata fuit; Pater
in

in voce, filius in carne, Spiritus sanctus in colum-
bæ specie: & quod Pater mittit filium ad prædi-
candum dicens: Ipsum audite.

Quomodo post hæc abiit in desertum, vbi ie-
iunauit quadraginta diebus & quadraginta no-
ctibus & tentabatur à Sathana. Cogita Christi in
eremo conuersationem: quid ibi fecit, de deu-
ta eius oratione, & cõtemplatione. Nota ibi eius
humilitatem: quia fuit cum bestiis secundum
Marcum. Cogita stupendam Christi patienti-
am: à dæmone portatur & sustinet. Quàm sapi-
enter resistit Sathanæ: & tibi exemplum dedit
resistendi. Mirare eius dignitatem: quia Angeli
ministrabant ei.

CONTEMPLARE quomodo de monte de-
scendens, elegit in discipulos quosdam piscato-
res & abiectos homines: & per eosdem prædica-
tionis gladio cœpit totum mundum debellare.

Nota eius vitam cõmunem cum Apostolis:
eius dulcem cõuersationem. Considera eorum
secretum colloquium in domo, & in via: & quo-
modo ipse est inter eos sicut qui ministrat, cum
eis comedit in vna mensa & catino, non habet
priuilegium inter eos.

Quomodo ex tunc deinceps visus est super
terram & cum hominibus conuersatus. siqui-
dem inter homines ambulans, & vbiq; verbum
Dei seminans multa miracula, quæ nisi à Deo
feri non potuerunt, fecit: cæcis visum, surdis
auditum restituit, dæmones fugauit, leprosos
mundauit: breuiter omnes sanauit; & tot mira-
cula fecit, vt vix valeant scribi. Rogantibus pec-
cata indulgit. Vbiq; prædicabat: parabolas my-
m 3 sticas

stias proponebat: in quarum vna pastorem se dixit, ad ouem perditam reducendam aduenisse.

Quomodo saepe Christum sequebatur multitudo copiosa: aliquando quatuor millia, interdum quinque millia, & eo amplius etiam vsque ad Eremum. Sequere & tu, & esto prope Iesum, vt eius verba audias, faciem Christi, & Apostolorum cernas: & colloquia & miracula videas.

Quomodo volens se hostiam offerre, propter quod venerat, vt se verum agnum paschalem ostenderet: quinta die ante pascha allatum à discipulis a sellum cœli terræq; Dominus ascendit: magnoq; triumpho, laudumq; præconiis, pueris Hebræorum clamantibus, Osanna in excelsis, Hierusalem sanctam ingreditur.

Nota Christi Regis stupendam humilitatem in eo scilicet quod sedet super asinam Apostolorum vestimentis stratam. Vbi est eius familia & Regius apparatus? Intuere Iesum, qui cum appropinquaret Hierusalem fleuit super illam; magis autem dolore compassionis tactus misericorditer fleuit super animam peccatricem.

Descripsimus ecce breuiter, & sub compendio vitam Domini, vt facilius eam memoria valeas retinere, siquidem circa nihil aliud poteris vtilius & salubrius tuam mentem occupare: &

ideo omni die aliquid de vita & passione Christi in aliqua hora ad hoc deputata debes mente ruminare.

CON-

SUMMARIUM QVODDAM VITAE

Dominicæ metricè.

CAPVT LIII.

O Crux, frutex saluificus, viuo fonte rigatus,
quem flos exornat fulgidus.

Fructus fœcundat gratus.

Iesus Rex regis filius.

Iesus de Deo natus.

Iesus promissus Patribus.

Iesus præfiguratus.

Iesus afflatu genitus.

Iesus donis donatus.

Iesus in lucem deditus.

Iesus sol mundo datus.

Iesus infans pauperculus.

Iesus Maria lactatus.

Iesus tener puerulus.

Iesus cultro plagatus.

Iesus legi suppositus.

Iesus vlnis portatus.

Iesus ostensus Regibus.

Iesus regno fugatus.

Iesus plenus virtutibus.

Iesus vir baptizatus.

Iesus ferarum socius.

Iesus hoste tentatus.

Iesus verbis veridicus.

Iesus zelo flammatus.

Iesus signis mirificus.

Iesus transfiguratus.

Iesus pius affectibus.

Iesus lachrymatus.

enfol

m 4

Iesus

Iesus Rex orbis agnitus.
Iesus a fello latus.
Iesus seruorum famulus.
Iesus panis sacratu.
Iesus Iudæis proditus.
Iesus orans prostratus.
Iesus turba circumdatus.
Iesus vinculatus.
Iesus ductus præfidibus.
Iesus ter denegatus.
Iesus Pilato traditus.
Iesus post flagellatus.
Iesus illufus penitus.
Iesus morti donatus.
Iesus fit ligni baiulus.
Iesus flentes folatus.
Iesus turbæ expofitus.
Iesus expoliatus.
Iesus clauatus fortius.
Iesus fufum leuatus.
Iesus portentum omnibus.
Iesus altè affatus.
Iesus miris clarificus.
Iesus morte damnatus.
Iesus transfixus acrius.
Iesus infra delatus.
Iesus iunctus latronibus.
Iesus felle potatus.
Iesus clamans & anxius.
Iesus examinatus.
Iesus fepulchro conditus.
Iesus furgens beatus.
Iesus terrenus exercitus.

Iesus cœlo leuatus.
 Iesus princeps altificus.
 Iesus orbi prælatus.
 Iesus largitor spiritus.
 Iesus iudex legatus.
 Iesus princeps pacificus.
 Iesus sponsus ornatus.
 Iesus iudex æquissimus.
 Iesus rex expectatus.
 Iesus cunctorum Dominus.
 Iesus desideratus.
 Iesus alpha principium.
 Iesus ô finis optatus.
 Iesu purga nos à sordibus.
 Iesu perlustra cogitatus.
 Iesu perfectos fac virtutibus.
 Iesu sacrosq; spira flatus.
 Iesu defensa nos ab hostibus.
 Iesu nosterq; sis ducatus.
 Iesu à te fit mortalibus.
 Iesu æternæ vitæ status.
 O crux, frutex saluificus. vt supra.
 Maria super omnes cœlos assumpta.
 Maria variè adornata.
 Maria in cœli statu præclara.
 Maria dæmonibus terribilis, vt castrorum acies
 ordinata:
 Maria nostri sollicita pro nobis aduocata.
 O Maria mater pia, filiorum sis sollicita.
 Recordare quæsumus nostri, dum steteris in
 conspectu Dei: vt loquaris pro nobis bona,
 qui tibi semper canimus,
 Ave maria, &c.

CAPUT LIV.

INter cuncta Redemptoris nostri memorialia, constat dignissimum esse illud vltimæ cœnæ finale conuiuium: in quo seipsum in cibum & potum tradidit discipulis. Vnde interdum spiritualiter & deuotè, circa hoc mirabile Sacramentum tuas formabis meditationes. Considera igitur eius hîc stupendam humilitatem, quomodo scilicet Deus maiestatis, cum illis suis pauperculis discipulis & etiam Iuda proditore suo in eadem mensa & scutella cœnauerit. Considera pedum lotionem: nam volens cordibus eorum exemplum humilitatis arctius imprimere, prostratus ante eos, pedes humiliter lauabat. & quantæ charitatis & pietatis fuerit, eosdem tam dulcibus colloquijs & verbis exhortatorijs confortare.

Sed super omnia debes iugiter & maximè, cum ad sanctam communionem accedis, memoriam agere illius tam alti mysterij: quod ibidem fuit primitus institutum. Nam postquam cum suis discipulis comedit agnum Paschalem, & typicum, secundum consuetudinem Iudæorum: consecrans suum sacratissimum corpus, dedit eis seipsum verum agnum Paschalem: quibus etiam dedit potestatem illud consecrare, & alijs ministrare. O largissima magnificentia, ô largitas inaudita, ô excessiua charitas. Qui seipsum dedit, quid negare poterit? Quid ultra potuit

potuit facere? Quicquid potuit pro nobis fecit: donauit omnia quæ habuit: dedit suum regnū: dedit seipsum. Vnde & in hac cœna dicebat: Hæc quotiescunque feceritis, in mei memori- am facietis, id est in memoriam eorum quæ ad- huc carnem mortalem gerens pro vobis feci. pro vobis enim sum illusus, inhonorat⁹, & cru- cifixus. Circa quam commemorationem dicit beatus Hieronymus: Hanc vltimam memori- am nobis reliquit, quemadmodum si quis per- egrè proficiscens, aliquod pignus ei quem dili- git relinquat: vt quotiescunque viderit, possit eius beneficia & amicitias cōmemorare: quem si ille perfectè dilexit, sine ingenti desiderio vel fletu illud videre non potest: ideoq; saluator hoc tradidit Sacramentum, vt semper comme- moremur, quia pro nobis mortuus est. Hoc igitur cum accipimus à sacerdotibus, commemo- remur, quia corpus & sanguis Christi est, vt nō simus ingrati tantis beneficijs. Hoc sacramen- tum super omnia sacramēta excellentissimum, ægris est medicina: peregrinantibus dieta: de- biles confortat: valentes delectat: languores sanat: sanitatem seruat: fit homo mansuetior ad correptionem: patientior ad laborem: ar- dentior ad amorem: sagacior ad cautelam: ad obediendum promptior: ad gratiarum actio- nem deuotior. Hoc etiam supercœleste sacra- mentum munit sensum, & in grauioribus pec- catis reprimat penitus consensum. Si igitur post huius tanti sacramenti sumptionem non ita crebro feralibus motibus iracundiæ, inuidiæ, luxuriæ, & aliorum vitiorum te senseris agitari,
age

age gratias corpori & sanguini Domini : quia virtus sacramenti operatur in te : & gaude, quia pessimum vulnus appropinquat sanitati. Adverte tamen quòd effectus sacramentorum, solet esse secundum recipientium dispositionem, & præparationem. Iudas enim quamuis Dominicum corpus perceperit, non tamen prædicta munera participavit. Ideò ante sumptionem huius tam reuerendi sacramenti magnopere præparationi debitæ studendum est, vt tantum sacramentum digne valeas sumere : qui enim corpus & sanguinem Domini recipit indigne, iudicium sibi manducat, & bibit. Tria autem sunt quæ ad dignam receptionem huius sacramenti requiruntur :

scilicet, { Munditia corporalis.
 Puritas spiritualis.
 Deuotio actualis.

Munditia corporalis interdum est de congruo : interdum est necessariò requisita. Puritas consciëntiæ siue spiritualis, præsertim à mortalibus criminibus est necessaria, & ideo attende vt ante huiusmodi sacramenti receptionem, habeas contritionem : & si fieri potest ante còspectum Domini lachrymas fundas, quibus te abluas à commissis sceleribus, corde, ore, opere, & insuper bonis quæ facere omisisti. Vnde dicit beatus Gregorius : Operæpretiũ est cum diuina ista mysteria agimus, ante Deum in còtritione cordis nosmetipsos macremus, hoc est, quòd peccatum non corpus macet : qui enim mysteria Dominicæ passionis celebramus, debemus imitari quod agimus. Post hæc confite-
 tere

tere omnia peccata tua, quorum conscientia te accusat: & praesertim notabilia, quae omnia sunt confitenda: & de ignoratis te coram sacerdote fatere culpabilem. His autem duobus, scilicet contritione & confessione, abluis conscientiae impuritatem. Tertium quod est actualis deuotio in te gignunt timor & amor: timor inducit reuerentiam; amor verò accendit desiderium, vel affectum. Accede igitur cum timore, & reuerentia. Attende quàm terribilis est mensa ista. Vnde cum debita diligentia, & diligenti vigilántia ad eam est necessario accedendum: nam reuera in hac sacerdotali mensa praesens est Christus: & idem ille qui vltimam coenam cum Apostolis celebravit istam consecrat. non enim est purus homo, qui panem & vinum in corpus & sanguinem Christi conuertit; sed ipsemet Christus; qui pro nobis crucifixus est. verba ab ore sacerdotis proferuntur: sed diuina gratia, & virtute materiae consecrantur. Quo igitur ausu ad illam mensam vbi praesens est Christus, tam intrepidus accedis, & audes filium Dei tangere, quem Ioannes Baptista veretur contingere? què Petrus Apostolorum princeps praeformidine à se expulit, dicens: Exi à me Domine, quia homo peccator sum. Quem adorant dominationes: tremunt potestates.

Deinde considera, quòd iste quem sumis, tuus futurus est iudex. Time igitur accedere, si enim indignè & irreuerenter ipsum receperis, post tuam mortem iratum senties: cum tribunali eius iudicandus astabis. Aduerte quoque quòd quamuis per millia millium annorum te praeparaueris

raueris

raueris creberrimis orationibus, & assiduis meditationibus, nihil esset ad cōdignam huius sacramenti sumptionem; etiam si omnium meritis sanctorum gauderes: quanto magis quòd tu indeuotus tepidus & impræparatus accedis.

Confidera præterea eo modo quo dictum est tuam vilitatem, & te indignum reputabis: & sic congruam reuerentiam adipisceris. Hoc autem potissime ad condignam huius tremendi sacramenti susceptionē valet, si in oculis tuis tibi ipsi vilis appareas. Rursum debes habere desiderium accedere ad hoc pretiosum sacramentum: sicut enim dicit Augustinus, panis iste requirit esuriam hominis interioris.

Affectum autē, quo ad hoc suauissimum sacramentum accedendū est, diuersi diuersimode formant, quidam enim trahuntur ex desiderio vnionis cum Christo, vt eum quem eorū diligit anima, intra semetipsos amplexibus astringant. Quidam alij trahuntur ex desiderio consequendi sanitatem à suis passionibus & vitijs: vt scilicet tanquam medicum trahant Christum ad se ipsos, per quem ab omni languore anime curari queant. Alios quosdam trahit delictorū conscientia, quoniam hoc ineffabile sacramentum in remissionem peccatorū est institutum. Trahit verò nonnullos amor, & compassio proximorum: vt per hoc tam acceptabile sacrificium subueniant viuis & defunctis.

Et vt tuum desiderium ardentius inflammetur & exercitetur, poteris diligēter vitam Christi reuoluere.

Confidera igitur quomodo vniuersos dolo-

res

res omnium ad se accedentium tulit, & omnes languores nostros ipse portauit: siquidem mulier immunda ad eum retro accedens sanata est. Peccatrix, eius pedes deosculans est mundata. Chananæa dū importune eū sequitur, exaudita est. Leprosi accedentes curati sunt. Dæmoniaci paralytici, & cuncta naturæ monstra, dum accedunt & credunt, salutem consequuntur: nam virtus de illo exibat, & sanabat omnes, Publicani & peccatores accedentes veniam promerentur: neque eorum conuiuium despexit. Cū igitur feceris quod in te est, accede cum fide & fiducia sperans de infinita Dei pietate. Debes adhuc ante huius dulcissimi Sacramenti communionem, passionem Dñi deuotissimè ruminari: quippe specialiter in memoriã Dominicæ passionis legitur institutum. Et si quæris in quo te potius affectu debeas exercere, an scilicet timoris & reuerentiæ, vel amoris, & desiderij, hoc est an debeas secundum quod multi faciunt anhelos & ardenti desiderio, ad illud tam dulce sacramentum accedere: vel secundū alios stimulo conscientia & præ timore attendendo huius sacramenti excellentiam, & propriam infirmitatē ab eius frequenti receptione abstinere. Ad hoc respondēt Sancti vtrumque affectum cōmendantes, & quod relinquendum est cuiusque conscientia quod sibi potius faciendū videtur: Zachæus namque festinauit, gaudens in domo sua Dominum recipere: Centurio vero suā contemplans vilitatē hoc recusauit, dicens: Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum: & vterque fuit Dño acceptus. Vnum tamē omnibus securū esse vide-

videtur, vt scilicet nec ex reuerentia timētes desiderium & spem excludamus, neq; rursus ex spe & desiderio reuerentiā, & timorē relinquamus: sed inter vtrumq; affectum ex vna parte confidentes, & ex altera metuentes inducamur illud recipere: ait enim B. Gregorius: Nihil enim nobis securius, quā sub spe semp timere. Tamen si absolute loquamur, indubitāter affectus amoris potior est quā timoris. sed quod absolutē melius est in casu fit, & est multis periculosius & deterius.

*QUOMODO VIR DEVOTVS ET CON-
templatiuus, propter aliquos scrupulos eum molestantes, non debet ab huius tam saluberrimi sacramenti perceptione abstinere.*

CAPVT LV.

Contingit interdum, vt volentibus ad hoc tam ineffabile mysterium accedere, adueniant ipso tempore aliqua cogitationes de sua indignitate: & præcipuē videtur eis sua peccata minus benè fuisse cōfessos. Hoc secūdum Gersonem potest prouenire ex dæmonis suggestione, vt impediatur à tanti boni participatione. Vnde isti debent considerare, quia nunquā viribus proprijs ad hoc poterunt dignificari, quāuis ad hoc per spatium centum annorū insudarent: nisi eis ex speciali Dei munere cōcederetur, quod tamen donum æquē potest largiri Deus nūc, sicut post memoratū annorū spatiū. Debet vlteri⁹ considerare, quod in hac vita nemo potest scire infallibili & absoluta certitudine, se esse in gratia vel nō, nisi hoc ei singulariter reuelare-

reuelaretur. Et reuera qui absq; huiusmodi certitudine nollet Eucharistiã sumere, seipsum deciperet: & videretur habere quandam superbię speciem.

Est alia humana, seu moralis certitudo, quę in nostro proposito requiritur, & sufficit: scilicet, cum quis in sui recollectione & proprię cõscientiæ discussione fecit, quod tunc sua discretio, & sanum seu prouidum aliorum consiliũ iudicat faciendum: & hoc per tempus ad hoc sufficiens, & cõmuniter reseruari solitum. & si tunc non se nouerit esse in mortali, securè & absq; periculo incurrendi nouũ peccatum mortale poterit ad sacram accedere cõmunionem: etiam si vt sæpè contingit, superueniunt aliqua dubia leuia. & debet talia contemnendo vincere & contrarium eis agere, & seipsum ad hoc agendũ cogere. Leue dubium appello, cum alicui uideatur, quòd aliquid sit bonũ & iustũ, potius quàm malum & peccatum: licet habeat aliquas leues rationes, & cogitationes contrarias ei inducentes aliquid ambiguitatis non tamen tantę, quin primum iudicium scilicet quòd sit bonũ & iustum sit longè certius: ita quòd si illud ad alium pertineret, nullatenus vacillaret neq; dubitaret. Veruntamen si maiorem certitudinem non habet vnus quàm alterius partis, debet abstinere quousq; aliorum vel suo consilio, vel diuina inspiratione per humilem orationem obtenta ad alteram illorum partium magis declinet. Et si hoc modo quis non accipit securitatem, semper se iudicabit malè confessum, & nunquã habebit requiem, neq; ad pacem consciętię poterit peruenire:

n

uenire:

uenire: quod nullo modo potest dici bonum.
Omnia hæc sunt accepta à præfato Doctore in
tractatu de diuersis tentationibus diaboli.

*QVOMODO DOMINICA PASSIO
continet in se omnem perfectionem in hac vita
homini possibilem.*

CAPVT LVI.

SCiendum est, quòd omnia perfectionis ope-
ra, quæ Redemptor noster docuit in Euàng-
elio, ipse in semetipso in sua passione perfectissi-
mè compleuit. Itaq; in cruce Domini est finis le-
gis, & totius sacræ scripturæ: & in eius passione
est summa totius perfectionis: & in eius morte
est omnis verbi consummatio. Et ideo Aposto-
lus Paulus dicebat: Non iudicauit me aliud sci-
re nisi Christum Iesum, & hunc crucifixū. Nam
reuera frater hoc scire est omnia scire: quæ sa-
luti expediunt. Si enim de voluntaria paupertate
loquamur, quis autem pauperior Christo, qui
nudus pependit in cruce, in qua non habuit vbi
reclinaret caput suum? Si de obedientia & hu-
militate: quis aliquando humilior & abiection-
filio Dei, qui factus est obediens vsq; ad mortē,
mortem autem crucis? Si de virginali castitate,
quis castior eo? cuius mater virgo est, & cuius
pater foeminā nescit. Si de charitate loquamur:
quis vnquā maiorem vel tantā charitatem ha-
buit vt Christus, qui animam suā posuit pro a-
micis suis? Rursum si de patientia: omnis eius
passio excellentissimè hanc demōstrat. Si verò
de contemptu mundi, & à rebus mundanis
elongatione: quis ita alienus à terrenis, sicut
Chri-

Christus in cruce super omnia terrena exaltatus? Si de abſtinentia & ieiunio & victus inopia, Christus non guſtauit in paſſione ſua niſi fel & acetum. Si de corporis caſtigatio: cuius vnquam corpus extitit caſtigatus corpore Chriſti in cruce pendētis? Si de efficacia orationis: quis vnquam Chriſto efficacius orauit, qui præ attentionis vehementia, guttas ſanguineas ſudauit? Si de largitione eleemoſynarum, & de alijs miſericordiæ operibus: quis vnquam largiorem impendit eleemoſynam quàm idem Dominus, qui corpus ſuum in cibum & ſanguinem ſuum in potum nobis pauperibus in perpetuam eleemoſynam dedit? Viſitauit rursus inſirmos: quando inſirma diſcipulorum corda roborauit, & complures inſirmos curauit: & captiuos lymbi redemit. Mortuos à monumentis reſuscitauit. Sed & ſi de dilectione inimicorum loquimur, in cruce pendens pro ſuis crucifixoribus orauit.

Si de iniuriarum remiſſione: quis libentius aliquando dimiſit debita ſuis debitoribus, qui latroni non ſolum peccata dimiſit, ſed etiam Paradifum promiſit? Et ſimiliter de alijs operibus ſimilibus diſcurrendo per ſingula opera ſupererogationis: quæ omnia in paſſione Chriſti ſi diligenter attendimus, inueniemus ſupereroganter impleta. quæ etiam nos ſi cupimus Chriſtum perfectè imitari, debemus adimplere vel opere, vel ſaltem deſiderio; & illa inſpicere & ad exemplum eorum operari: vt fiat illud quod in Exodo Dominus dicit: Inſpice, & fac ſecundùm exemplar, quod tibi in monte

monstratum est. Et cum Redemptor noster in multis sacræ scripturæ locis, mons propter altitudinem suæ excellentissimæ perfectionis dicatur, præcipuè tamen dicitur mons in cruce exaltatus propter eminètiã merendi suæ sacratissimæ passionis. In hoc igitur monte, id est Christo crucifixo exemplum nobis monstratum est: vt diligenter & attentè illud inspiciamus, & efficaciter imitemur. Intuere ergo per visceralem compassionem exemplar Domini- cæ passionis, in te eam incorporando, & efficacius imitando. Vnde sciendum est, quòd si omnia quæ Christus in hoc mundo pro nobis passus est, vellemus referre, essent innumerabilia; neq; totus mundus posset capere, qui de eis scribendi essent libri, vt dicit beatus Ioannes in fine sui Euangelij. Quia igitur omnia Saluatoris nostri scribere gesta minimè valemus, eius salutem gloriosissimam passionem morosè & deuotè contemplari assiduè conemur.

QVOD PASSIO DOMINI SEX MODIS EST MEDITANDA.

CAPVT LVII.

Circa passionem Domini hoc modo se habere potest vir deuotus, & contemplatiuus. Primo contemplando eam ad imitandum. Secundo ad compatiendum. Tertio ad admirandum. Quarto ad exultandum. Quinto ad resoluendum. Sexto ad quiescendum. Primo dico quod debemus passionem Domini contemplari ad imitandum, eo quòd ipsa est altissima & perfectissima Christiana imitatio: & altis-

tissima & perfectissima vita est Christum imitari: summa & perfecta religio, & religiosa perfectio: regula & exemplar omnis perfectionis vitæ & virtutis scilicet imitari Christum in sua morte & passione. Sit igitur nostra viuendi regula Christi passio: & tanto consolemur, quanto Christo magis conformamur, & tanto contristemur, quanto longius ab hoc exemplari & regula elongamur. Semper quantum in nobis est, quæramus ab omnibus conculcari, persecutionem pati, vilipendi, illudi, affligi, flagellari, & in diuinis officijs ab omnibus despici. Simus nudi cum nudo, nihil omninò habere cupiamus: immò habere aliquid sit nobis grauissima pœna, & dolor immensus, & in nulla re lætitiã capiamus. abhorreamus gustare dulcia & delectabilia, cupientes potius vilibus, & amaris refici: & appetamus vt omnes cibi potius nobis inferant felleum quàm saporem melleum: Christus enim felle & aceto potatus fuit, & vt breuiter dicam consideremus omnia, quæ pro nobis sustinuit, & quomodo se habuit in passionibus. in quantum possumus, ei conformemur.

Secundo, debemus contemplari Christi passionem, ad compatiendum & condolendum Christo, considera eius verba, & dolores, afflictionem cordis, nostram ingratitude, maternos dolores. Debemus considerare eius verbera, illusiones, & opprobria: & in corde nostro versare, & ruminare, quantum in hoc fuit eius opprobrium & contemptus; quantus dolor, quanta in corde afflictio, & in corpore tam ratione passionis, quàm ratione compassionis

nostrorum peccatorum. Consideremus igitur quanta amaritudine fuerit plenus Dominus, & dulcedo Angelorum. O quantum ipsum torquebat non solum poena illata, sed etiam ingratitude nostra, & afflictio matris astantis: quam tam vehementer diligebat, & pro dolore & compassione poenae deficere cernebat. Illic filius crucifigebatur cum matre, propter mutuam dilectionem, & propter compassionem eorum mutuam, erat utriusque maxima afflictio, & praesertim quia uterque sciebat alterum pro se pati. sciebat enim mater filium pati pro se, sicut pro alijs quos erat redempturus. sciebat certissime filius quod gladius eius per compassionem maternam animam transfigebat. Refoue quae so ista in animo tuo replendo eum illis iniurijs & poenis, videns Dominum & sponsum animae tuae talia pro te perpeti. Nam si ei verè per amorè fueris vnitus, tunc ei compatiaris. si autem non sentis dolorè Christi qui est caput tuum, quomodo es vnus cum illo? Et sicut magis non patiendum est capiti quam ceteris membris, ita incomparabiliter magis compatiendum est Christo, quam alicui amico, quantumcumque dilecto, & etiam plusquam tibi ipsi, si omnia quae praedicta sunt sufferres. Igitur dilectissime frater myrrha & aceto, quibus ipse potatus est inebriemur, & solum eius vulnera sentiemus: & transfigant viscera nostra eius opprobria, vulnera, & flagella: & nihil in nobis sit, quod compassionis dolore non repleatur, & largiter non affligatur.

Tertio, contemplari debemus Dominicam passionem, ad admirandum. Nam si consideremus
quis,

quis, quæ, pro quibus, & à quibus passus fuit, vehementer stupere debemus. Quis scilicet filius Dei verus summè potens, sapiens, & bonus, & simpliciter quicquid nobilitatis ei attribueris, nihil est ad illū. Omnia quæ sunt quantūcūq; sint bona & magna, ad tuum dilectū sunt quasi quædā scintillula. Quæ passus est peregrinationem, exilium, famē, sitim, calorem, frigora, tentationes, terrores, persecutiones, insidias, sputa, opprobria, vincula, verbera, illusiones, dolores, vulnera: gloria conspuitur, iustitia condemnatur, iudex adiudicatur, qui nunquā offendit, inculpatur; innocens diffamatur: Deus blasphematur: Christus conculcatur: vita moritur: sol obscuratur: luna denigratur: stellæ sparguntur. Et hæc omnia sustinet patienter, quasi agnus: cum omnē creaturam posset solo nutu mittere in abyssum gehennæ.

Pro quibus, passus est, pro nequissimis seruis, pro sceleratissimis inimicis: & adhuc pro diabolicis viris: pro filijs dæmonum imitatoribus, pro diuinæ maiestatis contemptorib⁹, & diuinæ bonitati ingratis. Attende quòd talis & tantus, talia & tanta, pro tam vilissimis passus est.

A quibus passus: à specialiter dilectis & pre-electis: quibus omnem ostendit benignitatem. altissimus à vilissimis, à stultis sapientissimus, à teterrimis & foedissimis diuinus splendor. In omnibus igitur his subleuemur in stuporem diuinæ bonitatis & largitatis.

Quarto debemus contemplari passionem Domini ad exultandum. Debemus quippe in ea letari,

propter { Redemptionem humanam,
 { Restaurationem angelicam,
 { Diuinam clementiam.

De redemptione humana patratâ per Dominicâ passionem, sine dubio multû debemus gaudere. Quis non gaudebit & exultabit, videns se liberatum per hanc benedictam passionem à damnatione æterna, à culpæ ignominia, & à potestate diabolica? Sed & quis nō in immensum exultabit, videns se tantum à Deo amari, vt tantæ se ipsam propter eum subderet vilitati & pœnalitati? Non dico quòd gaudeat de eius vilificatione vel passione, sed de eius fructu, & de diuini amoris manifestatione.

Quis princeps in regno vel imperio alicuius Imperatoris, vel Regis, videns se tantum à Rege vel Imperatore amari, vt esset pro eo mori paratus, non ne gauderet & exultaret? Quanto magis nos vilissimi homines, nefandissimi peccatores, & serui inutiles, debemus gaudere & exultare, cùm videamus Regem regum & Dominum dominantium, & creatorem nostrum ita nos incessanter amare, vt seipsum nobis per turpissimam & ignominiosissimam mortem Deo patri in sacrificium obtulerit? Debemus etiam immensa lætitia exultare, eo quòd plus nos diligit quàm nos ipsi. Rursum gaudendum & exultandum nobis est, quia per DOMINI passionem videmus reparatam Angelorum ruinam. Vehemens nobis debet esse lætitia, cùm videmus esse per CHRISTI mortem, de nobis tam nobile collegium reparari: & quod fiat vnû ouile & vnus pastor, & simus si-
mul

mul vnum. In hoc etiam debet gaudere coelestis curia, & militans Ecclesia. O verè amabilis & reuerendissima passio Saluatoris, quæ distantia ita cõiungis, separata ita fortissimè vnis, & vinculo consummati amoris & felicitis gaudij in æternū amplecteris. Potissimè autem debemus gaudere & exultare, cernentes in omnibus supradictis altissimam Domini & Saluatoris nostri clementiam. Hoc æstimo esse altissimam gloriam iustorum, tam hominum, quàm Angelorum, scilicet quanto intimius & profundius Dei clementiam & beneuolentiam, & immensitatem bonitatis eius contemplantur. Et vbi lucidius apparet diffusio diuinæ bonitatis, & benignissimæ clementiæ dulcissimi & amantissimi Patris & Domini nostri Iesu Christi, quàm in eius passione: in qua tanta & talia tam turpia & grauia voluit sustinere, vt liberaret & glorificaret inimicum suum, immo quandam vanitatem dignam morte æterna? In hoc gaudium ingredia- tur homo, & reficiatur magnificentia diuinæ benignitatis. Accedat homo ad cor altum, & in corde suo exalter excellentissimam, & ineffabilem clementiam Iesu Christi Redemptoris nostri crucifixi.

QVINTO, dominica passio est consideranda ad resoluendum corda nostra, & ad perfecte in eum transformandum. quod fit cùm homo non solum imitatur, compatitur, admiratur, & exultat, sed etiam totus in Iesum Christum Redemptorem nostrum conuertitur, ita vt iam semper, & vbiq; appareat ei crucifixus. Et adhuc homo tunc in ipsum resoluitur, vel liquefit, cum

factus extra se, & super omnia positus, & etiam supra se, segregatus ab omnibus totus conuertitur in Dominum suum crucifixum, in tantum quòd nihil videt vel sentit intra seipsum, nisi Christum crucifixum, illulum, inhonoratum, & pro nobis passum.

SEXTO, debemus contemplari passionem Christi ad quietem, & internam dulcedinem, quod fit cum homo resolutus & liquefactus, prout diximus, sitiens, non cessat in corde versare ipsam Domini passionem: & ingressus prout valet in eius thesaurum, humiliter & deuote liquefit deuoto amore, & feruenti deuotione deficit à seipso, & quiescit in Christo crucifixo. & quanto ei plus adhæret, tanto magis deuotissimo amore, in seipso deficit & resoluitur. & quanto à se ipso deficit amore & deuotione, tanto fortius adhæret dilecto suo, pro se mortuo, & magis quiescit in eo. Itaque se mutuo augent adhæsiō amoris, & deuotio; donec sponsa tota absorbetur ab illo camino igneo amoris passionis sui dilecti: & sic in amplexibus sponsi dormiens quiescit, qui clamat dicens: Adiuro vos filiæ Hierusalem, ne suscitatis neq; euigilare faciatis dilectam, quoadusq; ipsa velit, &c. Ruminabis igitur Domini passionem ad colligendum ex ea hos affectus ad purgandam & inflammandam colligentem Compassionem, ad vniouationem & amorem: Admirationem, ad mentis elevationem: Gaudium & exultationem, ad cordis dilatationem: Resolutionem, ad perfectam confirmationem: Quietem, ad deuotionis conseruationem. Sed vt facilius possis ipsam passionem con-

contemplari, diuidentes eam in aliquot breues partes, eam hîc ponemus, prout colligitur ex sacro Euangelio.

DE DOMINI PASSIONE IN SEX partes diuisa: & primo de quodam breui modo ad facilius eam meditandum.

CAPVT LVIII.

Sciendū quòd in contemplando Christi passionem, vt hoc facilius peragere queas & vtilius, debes in ea tria considerare:

scilicet { Factum.
Modum.
Caussam.

Et ad hæc tria est semper respiciendū in passionis contemplatione.

Factum dicimus: vt cum fuit captus, ligatus, colaphizatus, alapis cæsus, flagellatus, &c. quæ debes deuotè contemplari.

Modus, est gestus & humilitas, quam ostendebat: & præsertim, cum coram iudicibus præsentabatur: hoc est, inclinato capite & oculis in terram defixis. Quomodo proferebat illa verba tam humiliter, quàm mansuete, & quàm suauiter propter vocis suauitatem. & si hominem quempiam ita dulciter audires loquentem, ingenti afficereris voluptate: nam eius vox non erat minus dulcis quàm facies decora.

Contemplari etiam debes modum, quem interius habuit. manifestum est enim quòd interius gerebat maximam humilitatem, non inuidens, neq; irascens aliquatenus contra Pilatum, neque

neque contra Iudæos: sed viscerosè eis compatiens.

Circa tertium debes considerare, quòd tu es causa suæ passionis: nam passus est propter

tuam { Redemptionem.
Illuminationem.
Iustificationem.
Glorificationem.

Et considera hoc beneficium, ac si pro te solo passus fuisset Christus. Et similiter in his quæ legeris & cogitaueris, cogita ac si diceret Christus: Hoc feci pro te, vt tu sequaris vestigia mea, & fias humilis & patiens, & accipiens crucem tuam me sequaris.

Igitur in opere, debes meditari Domini patientiam: in modo, eius humilitatem: in causa, eius ardentissimam charitatem. Et non solum debes contemplari in Christo prædictas virtutes, sed imitari eas operando, hoc enim est quod maxime tuus dilectus desiderat. Et nota quòd in cõtemplando passionem hoc modo, semper debes Christum considerare non solum hominem, neque Deum solum, sed vnam personam, quæ est Deus & homo verus.

PRIMA PARS.

DOMINICAE PASSIONIS.

IGITUR celebrata illa solenni & regali Cœna, Christus Deus & homo surrexit: & cepit ire cum discipulis suis ad mortem. Cogita nunc quàm dulcibus verbis loquitur eis de sua passione, docens eos, & praueniens dicendo: Percusso pastore dispergentur oves gregis. Rursum

sum Petro: Antequam gallus cantet ter me negabis. Ista trahens ad sensum literalem, ante omnia reuerenter & pia dulcedine contemplare vt prædiximus, personam Christi, Deum esse simul & hominem, & ea quæ facit & loquitur, diligenter & reuerenter cum quodam stupore & pietate audi & intueri. Deniq; ad vtilitatem & profectum tuum & morum tuorum informationem diligenter considera, quàm dulciter illa verba protulit, & quàm benigne se habuit: & quàm benigno colloquio eos admonuit. Quantum præterea interius fuit plenus mœstitia, & contristatus de morte sua tam vicina. Vltterius tertio cogita, quomodo ob tuam redemptionem incipit ad passionem ire, & pro te immolari, compungendo te ad lachrymas & deuotionem.

Et ista & similia in corde tuo versabis respiciendo ad illa tria, quæ præmemorauimus scilicet factum, modum, & causam. neq; enim in qualibet passionis particula memoranda sunt.

Consequenter relictis aliis discipulis, assumpsit secum solos tres præcipuos, quibus alloquens, dixit: Tristis est anima mea usq; ad mortem. Et dimittens eos subiit solus in montem orare. Vbi post trinam orationem tanto fuit imminentis passionis timore affectus, vt præ eius magnitudine sudor eius factus fuerit, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram: quod de alio nemine, quantumcunq; afflicto legitur. Considera quomodo tunc apparuit ei Angelus confortans eum. Et confestim surgens ab oratione, licet vehementer adhuc pœnam formidaret, exiit obuiam inimicis

micis suis: qui vno solo verbo audito ab eo, mox ceciderunt in terram quasi mortui. Quomodo ei Iudas osculum dedit, & ipse patientissime tulit. Attende quàm crudeliter Iudæi eum apprehenderunt, ligauerunt, & traxerunt: & omnes eius discipuli eum deferentes fugerunt. Intuere quomodo eum primo deduxerunt in domum Annæ. vbi grauiter à quodam seruo nequissimo, in sua speciosissima facie percussus fuit. Debes nunc cōtemplari, vt iam præmissum est, quis est hic qui tam opprobriose & irreuerenter tractatur? Et te ei subiiciens per rationis consensum, crede & cogita eum vere esse filium Dei: principium omnium: saluatorem hominum & retributorem omnium. Et hæc quo ad primam partem

SECUNDA PARS

DOMINICAE PASSIONIS.

QUANTVM ad secundam partem considera quomodo Dominus trahitur: ita crudeliter & inhumanè de domo Annæ ad domum Cayphæ, vbi eum scribæ, sacerdotes, & Pharisæi inuidia pleni præstolabatur. Et quomodo per Caypham adiuratus, veritatē dicens, fuit multipliciter percussus, tanquam falsò nomen sibi attribuens diuinum. Quomodo velantes faciem eius percusserunt, conspuerunt, & illuserunt eum quærentes contra eum falsos testes: quia veri inueniri nequibant. Quomodo negatur à Petro, qui se cæteris credebatur fortio- rem: quem cum respexisset Dominus, memor sui delicti, fleuit amare. Cogita quomodo statim
summo

summo mane trahitur per plateas ad iudicem, ut eum ad mortem condemnaret. Videns autem Iudas quod ad mortem peteret, tantum in se doluit quod tam dulcem magistrum suum tradidisset, ut seipsum pra amaritudine & dolore laqueo suspenderet, & retulit triginta argenteos: quibus emptus est ager, iuxta Hieremiae vaticinium. Quomodo deinde multis clamoribus, falsis accusationibus, concurrente tota populi multitudine, est coram populo accusatus. Misus & ductus per plateas ad Herodem, ab eo ut stultus irridetur. Hic diligentissime considera qualis est, qui patitur, & ei configurare, ut compatiaris

Innocentissimo.

Mitissimo.

Nobilissimo.

Amantissimo.

TERTIA PARS.

QUANTUM ad tertiam partem attende quomodo stante Iesu humilimè coram Pilato praefide, magnus tumultus, & clamor validus inualuit, clamantibus Iudaeis: Crucifige crucifige. Nos legem habemus, & secundum legem nostram debet mori. Tunc Pilatus Christum fecit per totum corpus, durissime flagellari: & in figura Regis tanquam se illicite Regem nominasset, multipliciter illuditur, ac chlamyde grauitè verberatur; ut Rex genibus flexis irrisoriè adoratur.

Hic frater diligenter attende modum, quo Christus se habuit. Quomodo Pilatus sedes pro-

tribu-

tribunali tanquam Dominus foret Christi Domini & iudex eius, Nescis inquit, quia potestatem habeo dimittere te, & potestatem habeo crucifigere te. Attende modum quo Iudei se habuerunt; considera causam, cur hæc omnia Christus sustinuit propter te redimendum.

Iterant & multiplicant clamores Iudæi, Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Crucifige, crucifige, &c. Tunc Pilatus timore Cæsaris victus, tradidit eis Christum crucifigendum. Exiens autem ut crucifigatur, ipse suum portat patibulum, latronibus associatus. Sequentibus autem se mulieribus, cum ingenti dolore ait: Nolite flere super me, &c. Considera autem quantum & quàm gloriosus Rex cæli & terræ, & Dominus Sabaoth sit iste qui sic irridetur, qui illudatur in figura Regis. & egredere obviam ei, intuens eum cum ingenti admiratione. & attende quomodo est

Immen- sus	}	Potestate.
		Speciositate.
		Felicitate.
Admira- re igitur	}	Æternitate.
		Maiestatem annihilari.
		Speciositatem decolorari.
		Felicitatem tormentari.
		Æternitatem mori.

QVARTA PARS.

IN hac quarta parte contemplare quomodo ducto Domino in montem Calvariam, incipiunt se lictores disponere ad crucifigendum, exuendo Christum vestibus: & sic de singulis. Cogi-
ta tu

ta tu diligentissime modum crucifixionis. Primo crucem erexerunt, & manus & pedes eius cruci affigentes, iuncturas membrorum crudelissime diuaticauerunt. Aduerte quoque eius indicibilem patientiam & modum quo se habuit.

Rursum poteris & alio modo hanc crucifixionem meditari scilicet quod crucem in terram ponentes, ipso Domino libenter manus & pedes expandente, primo eum cruci affixerunt: & deinde erexerunt.

Respice deinde eum in cruce lachrymantem, & pro suis crucifixoribus orantem, quomodo blasphematur à prætereuntibus Pharisæis, & ab iniquo latrone. Et quomodo in vertice crucis verissimus titulus scribitur: Iesus Nazarenus Rex Iudæorum. Conspice virginem benedictam matrem eius gloriosam, sub cruce stantem doloribus plenam: quæ utique tanto ampliore habuit dolorem, quanto feruentiorem habuit amorem.

Attende quomodo matrem suam Ioanni commisit. & factæ sunt deinde tenebræ per totum mundum. Et quomodo Dominus voce magna clamauit & dixit: Eli, Eli, lama zabathani, hoc est; Deus meus, Deus meus ut quid me dereliquisti? In quibus verbis ostendit quanta sua foret pœna: quasi humanitas à diuinitate quodammodo derelicta esset, non verè, sed per modum loquendi. Adhuc intuere attente quomodo ei sitienti dederunt bibere acetum felle mistum. Et quomodo impletis omnibus clamans voce magna emisit spiritum: ostendens per hoc, quod quoadiu voluit, vires sibi retinuit: & quod nul-

o

lus

lus animam à se tolleret nisi eam ipse poneret.
Vnde præcipue Centurio ex hac voce motus,
dicebat; Vere filius Dei erat iste.

Et hîc considera modum, quo passus est.

Passus est enim sicut verus agnus.

Liberalissime respectu proximi.

Seuerissime respectu sui.

Obedientissime respectu Patris.

Prudentissime respectu aduersarij.

Stude igitur ad habendum habitum, secundum effigiem imitationis Christi, ita quòd ex cõsuetudine patiendi, pro eo habitus virtutum obtineas, scilicet benignitatis, seueritatis, humilitatis, & patientiæ, & cæterarum virtutum. Et hæc quo ad quartam partem sufficiant.

QVINTA PARS.

CONTEMPLARE in hac quinta parte quomodo mortuo Christo in cruce, venit Longinus cum aliis militibus, & confringunt crura latronum: & cum venissent ad Christum & inuenissent iam mortuum, nõ fregerunt eius crura, vt prophetia impleretur: quæ ait: Os non minuetis ex eo. sed prædictus Longinus lancea latus eius aperuit: vnde sanguis & aqua exiuit, & sic Ecclesiæ Sacramenta consecrauit. Velum templi tunc scinditur in duas partes, à summo vsq; deorsum. Sol obscurauit & tenebræ factæ sunt in vniuersam terram: terra tremuit: petra scissæ sunt: monumenta aperta sunt; vt in die Resurrectionis cum Domino resurgerent corpora Sanctorum, ibi quiescentia. Attende bene hîc, quanta pro te Dominus passus est: & ex
deside.

desiderio passionis, crucē amplectere. Ita quòd sicut Dominus passus est iniurias, opprobria, irrisiones, & supplicia, ita tu passionem Dñi imitando, amplexeris pro eo omnē passionem, iniurias, probra, illusiones, & cruciatus. Et hæc quantum ad quintam partem sufficere credo.

SEXTA PARS.

NOTANDVM quod Christi passio, non solum reformat memoriam per deuotam meditationem, neq; solum inflammat affectum per deuotionem, sed magnopere illuminat intellectum ad veritatis cognitionē. In vniuersitatis enim cognitione, septem erant clausa ante Christi passionem, quæ in ea sunt aperta. De quibus potest intelligi illud Apocalypsis, *Aperta sunt septem sigilla:*

quæ sunt	{	Deus mirabilis.
		Spiritus intelligibilis.
		Mundus sensibilis.
		Paradisus delectabilis.
		Infernus horribilis.
		Virtus laudabilis.
		Culpa vituperabilis.

Primum sigillum quod est Deus mirabilis, in passione Christi fuit apertum: quia in sua passione ostendit se esse summam sapientiam in eo quòd tam sapienter fefellit diabolum, nolens eum sua infinita potentia opprimere. Rursum ostendit se esse summam iustitiam, in quantum quæ fuit pretium nostræ redemptionis. Summā præterea misericordiam; in eo quòd pro nobis proprium tradidit filium.

Secundum sigillū fuit spiritus intelligibilis; & hoc etiam fuit apertum per Christi passionē; in quantum per eam apparuit, quantæ benignitatis sunt Angeli, qui Christum Deū suum crucifigi permiserunt: quantæq; dignitatis sunt homines, qui Christum eorum amore pati coegerunt: atq; quantæ crudelitatis demones, qui Deum suum tali morte mori fecerunt.

Tertium sigillum quod est mundus sensibilibus, fuit referatū per Christi passionem; in quantum probatur esse locus tenebrarum, in quo regnat cæcitas: non enim veram lucem cognouit. Regnat etiam in eo sterilitas, eo quod Christum infructuosum putauit. Similiter regnat impietas: quia innocentem damnauit.

Quartum sigillum est paradysus, qui per crucē ostenditur esse locus plenus gloriæ, lætitiæ, & abundantiæ: cum Christus propter eius restitutionem factus est vilis, pauper, & miserabilis.

Quintum sigillum, scilicet infernus terribilis per Christi mortem, ostensus est esse locus omnis egestatis, vilitatis, & paupertatis. Si enim Christus prædicta tria sustulit vt destrueret peccatum, multo magis debent ea pati damnati in iustam retributionem suorum scelerum.

Sextum sigillum est virtus laudabilis, qui per crucem Christi manifestatur esse pretiosa, speciosa, & fructuosa. Pretiosa: quia Christus maluit vita priuari, quàm virtuti aduersari. Speciosa: quia fulget in eius opprobriis. Fructuosa: quia solum vnus perfectus actus virtutis expoliavit infernum, aperuit cœlū, restaurauit perditum.

Septimum quoque sigillum fuit apertum, in quantum

quantum apparuit peccatum quàm sit detestabile & culpabile: ad cuius remissionem fuit opus tanto pretio, tam ingenti remedio, & tam difficili medicamento. & hæc quo ad sextam partem dicta sufficiant.

QVOMODO CONTEMPLATIVVS IN

contemplando debet semper memor esse passionis

*Dominicæ, ne deuotionis feruor
extinguatur.*

CAPVT LIX.

QVoniam feruor deuotionis creatur, & conseruatur in nobis, per iugem Dominicæ passionis memoriam, vt ait Seraphicus Doctor sanctus Bonauentura in tractatu de Perfectione vitæ debet semper studere contemplatiuus, vt habeat assidue ante oculos cordis sui Christum in cruce morientem, vt in se conseruet deuotionem & non extinguatur. Et idcirco dicit Dominus in Exodo: Ignis in altari meo nunquam deficiet: quem nutriet sacerdos subiiciens ligna per singulos dies. Altare Dei est cor tuum, in quo semper debet ardere ignis feruentis deuotionis. ad eius conseruationem & augmentum apponendum est lignum crucis, & iugis Dominicæ passionis memoria habenda. Et hoc est, quod Propheta Esaias ait: Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris. id est, quicumque desiderat aquas gratiarum, aquas deuotionis, & aquas lachrymarum, hauriat de fontibus Saluatoris. hoc est, de Christi vulneribus. Accede igitur affectionum pedibus ad Iesum vulneratum:

tum: ad Iesum spinis coronatum: ad Iesum ligno Crucis confixum: & cum Apostolo Thoma non modo mitte manum tuam in latus eius, sed totus per illud ingrediere vsque ad cor eius: & illic per ardentissimum amorem dilecti sui crucifixi totus in ipsum transformatus, diuini amoris clavis confixus, præcordialis dilectionis lancea transfixus, & intima compassione vulneratus, nihil aliud quæras, nihil aliud desideres, in nulla alia re consolari appetas, nisi vt Christo valeas in cruce commori: vt cum beato Apostolo Paulo possis exclamare: Christo confixus sum cruci; Viuo ego iam non ego, viuit verò in me Christus. Hoc igitur modo debes habere passionem in memoria, & contemplari quod passio eius,

fuit { Ignominiosissima.
 { Acerbissima.
 { Generalissima.
 { Diuturnissima.

Primo considera quòd fuerit ignominiosissima passio Christi sponsi animæ tuæ, quia fuit crucifixus quasi fuisset latro vel prædo, nulli enim criminosis in lege, tali mortis genere multabantur, nisi pessimi & sceleratissimi, vt latrones & prædones. Considera & alteram ignominiam Christi maiorem. fuit enim crucifixus in loco turpissimo & foetidissimo, scilicet in monte Caluarie, vbi erant multa criminorum cadauera, & ossa foetida. quia ille locus erat talibus criminosis occidendis deputatus. nam ibi decollabantur & suspendebantur in patibulis homines nequam, & sceleratissimi. Sed & considera

sidera aliud non minus dedecus: quia inter latrones, tanquam latro: quinimmo in medio eorum tanquam princeps latronum crucifigitur. Vnde dicit Esaias: Cum sceleratis reputatus est. Contemplare ulterius quomodo ad augmentum dedecoris, in aëre ponitur: & inter cœlum & terram suspenditur, quasi indignus viuere, vel mori in terra.

O indigna indignatio, & iniuria, vt mundi Dominum vniuersus negauerit mundus: nihil à mundo mundi Domino vilius reputatum est.

Mors igitur filij Dei, fuit ignominiosissima ex mortis qualitate: quia crucifixus, ex commorientium societate: quia cum iniquis deputatus, ex loci fœditate: quia in fœtido caluariae monte positus.

O bone Iesu, ô benignissime Saluator, quam non semel tantum, sed sæpissime confunderis: quanto autem quis in pluribus locis confunditur, tanto mundo contemptibilior reputatur. O Domine in horto apprehenderis, & vinciris. In domo Annæ colaphizaris. In æde Cayphæ conspueris. In aula Herodis illuderis, Crucem sacris tibi humeris baiulans, in Caluariae monte crucifigeris. Proh dolor, libertas captiuorum: gloria Angelorum: vita hominum occiditur. O infelicissimi Iudæi quam bene complectis, quod quondam spondidistis, dicentes: Morte turpissima condemnemus eum. Et Bernardus dicit: Exinaniuit semetipsum formam serui accipiēs, vt subesset: filius erat, & seruus efficitur. Non solummodo formam serui accepit, vt subesset, sed & mali serui, vt vapularet, & pœnam solueret

cum reus non esset. Et non modo seruus seruorum Dei, sed fit quoque seruus seruorum diaboli. Neque hoc ei suffecit, sed & elegit mortem, omni morte ignominiosiore. Humiliauit enim semetipsum, factus obediens usque ad mortem omni plenam dedecore.

Debes secundo deuotè attendere passionem Domini, quàm fuerit acerba. non enim permittit Dominus, ut sua membra in cruce aliquid solatij reciperent eorum, quæ anxii cordibus doloris leuamen esse solent. Neque illud tam reuerendum tanque diuinum caput, habuit ubi se reclinarret, cum in cruce spirauit.

Contemplare ulterius quàm acerba fuerit Christi passio: quanto enim quis est delicatior, tãto in patiẽdo eius dolor est acerbior. Et quia nunquam fuit tam delicatum corpus Christi, nã eius caro fuit tota virginea: id est de Spiritu sancto concepta, & de virgine nata, ideo eius passio fuit cæterorum omnium passionibus acerbior. Si enim Christus in sola mortis memoria, in anima sua præ carnis teneritudine adeo fuit afflictus, ut sudor sui sacratissimi corporis esset sanguineus, in terram decurrès: quanto vehementius affligeret eum pœna in gustu amarissimæ mortis, & passionis? Super quo dicit B. Bernardus: Angustias tui corporis Domine Iesu certissime indicabat sudor ille sanguineus, qui orationis tempore de sua sanctissima carne decurrebat in terram. Quid fecisti dulcissime puer, ut ita tractareris? Quid commisisti amantissime iuuenis, ut ita iudicareris? Ecce ego sum causa tui doloris: ego plaga tuæ occisionis.

Adhuc

Adhuc vide frater diligentius, quàm amara mors Christi fuerit. Quanto quis innocentior, tanto pœna ad tolerandũ grauior. si enim Christus propter peccata sua pœnam sustinuiſſet, aliquantulũ ei tolerabilior fuiſſet: ſed ipſe peccatum non fecit, neq; inuentus eſt dolus in ore eius. Et hoc ipſum teſtatur Pilatus dicens: Ego nullam cauſam mortis inuenio in eo. Ipſe enim eſt candor lucis æternæ, & ſpeculum ſine macula, & imago diuinæ maiestatis & bonitatis; ſicut ſcribitur in libro Sapientiæ.

Confidera adhuc plenius, quàm fuerit pœnalis mors ſponſi tui Ieſu Chriſti: quanto generalior, tãto pœna acerbior: Chriſtus autẽ ſponſus tuus, paſſus eſt in omni parte corporis ſui ſic, quòd nullum ita paruum membrũ in eo eſſet, quin pœnam haberet. nullus ita modicus locus, quin repletus eſſet amaritudine. à planta pedis uſq; ad verticem, non fuit in eo ſanitas. Vnde præ doloris vehemẽtia clamauit dicens: O vos omnes qui tranſitis per viam, attendite & videte dolorem meum. Reuera Domine Ieſu Chriſte, nunquam fuit dolor ſimilis dolori tuo: tanta enim fuit doloris tui effuſio, vt totum corpus tuũ ſanguine aſpergeretur. O bone Ieſu, ô dulciſſime Domine, non gutta ſed vnda ſanguinis ita largiter per quinque partes corporis tui emanauit, de manibus tuis in crucifixione, in capitis coronatione, de toto corpore in flagellatione, de ipſo corde in lateris apparitione. Neq; mirũ ſi nec gutta ſanguinis in te remanſerit. Dic mihi queſo mi dilectiſſime Domine, cum vna ſanguinis tui gutta ad totius mundi redemptionẽ ſuf-
ficere

ficere potuisset, cur tantum sanguinè de corpore tuo effundi permisisti? Scio Dñe & verè scio, quod non propter aliud fecisti, nisi vt ostenderes quanto affectu me diligeres. Quid igitur retribuã Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi? Certe Domine quandiu vixero, memor ero laborum tuorum, quos sustinui in prædicando; fatigationum in discurrendo; vigiliarum in orando; lachrymarũ in compatiendo, dolorũ, conuiciorum, sputorum, colaphorum, subsannorum, clauorum, vulnerũ: alioquin requiretur à me sanguis, qui effusus est super terram. Quis igitur dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, vt possim flere die ac nocte mortè Domini mei Iesu Christi, quam non pro suis, sed pro meis peccatis sustinuit? Vulneratus enim est, ppter iniquitates nostras: attritus est propter scelera nostra, sicut dicit Esaias Propheta.

Continuatio prædictæ materiæ.

Vtèrius cõsidera diligenter, & attende, quia mors & passio Christi fuit diutina: à prima enim die natiuitatis suæ vsque ad vltimum diem mortis suæ, semper fuit in passionibus & doloribus: sicut ipse testatur per Prophetam dicens: Pauper sum ego, & in laboribus à iuuetute mea. Et alibi dicit: Fui flagellatus tota die, id est, toto tempore vitæ meæ. Adhuc aliter considera, quàm morosa fuerit passio Christi: vt pena eius diutius duraret: vt dolor non cito finiretur: vt mors protraheretur: & sic morosius cruciaretur, & durius vexaretur.

Ex his omnibus quæ dicta sunt colligere poteris.

zeris, quàm probrosa, quàm dolorosa, quàm vilis, quàm morosa fuit mors & passio dilecti tui Iesu. Et hæc omnia sustinuit, vt ad amorē suum te accenderet: vt pro omnibus his toto corde, tota anima, tota mente ipsum diligeres. Quid enim benevolentius, quàm quod Dñs propter serui salutem, accipiat serui formam? Quid potius informat hominem in salutē, quàm exemplum tolerandi mortem, propter iustitiam & obedientiam diuinam? Quid vero hominē magis incitat ad diligēdum Deum, quam tanta benignitas, quòd pro nobis filius Dei altissimus, absq; meritis, immò cum multis nostris demeritis, posuerit animā suam? Hoc tantæ benignitatis est, vt nihil clementius, nihil benignius, nihil amicabilius cogitari possit. Hæc benignitas tanto ostenditur maior, quanto pro nobis grauiora & abiectiora dignatus est sustinere. Deus enim qui pprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo nō cum illo omnia nobis donauit? Ex quo inuitamur ad ipsum amandum, & amatum imitandum. Væ igitur illis, qui tantę benignitatis beneficijs sunt ingrati, in quorum animabus nullū mors Christi habet effectum. Vnde inquit B. Bernardus: Vide caput Christi inclinatum, ad te osculandū: manus perfossas ad largiendum: latus apertum ad diligendum: totius corporis extensionē ad se totum impendendum.

Væ iterū illis, qui suis peccatis rursus Christum in semetipsis crucifigentes, super dolorem vulnerū eius dolorem adiiciunt. Sed vę tertio illis, quorū corda ad planctū emolliri nequeunt:
neque

neq; ad beneuolentiam prouocari, & ad boni operis virtutem inflāmare, non valet tanti sanguinis asperſio, tanti pretij effuſio, tantæ dignationis magnitudo. Certe iſti tales inimici crucis Chriſti, plus Dei filium hodie ad dexteram Dei patris in cœlis ſedentem crucifigunt, quā olim fecerunt, qui in crucis patibulo eum ſuſpenderunt. Ad tales, & de talibus Dominus conquerendo per B. Bernardum loquitur, dicens: O homo vide quid patior pro te, ſi eſt dolor ſicut quo crucior: ad te clamo, qui pro te morior: vide pœnas quibus afficio, vide clauos, quibus confodio: & cum ſit tātus interior & exterior, planctus eſt grauior, cum te ſic ingratum experior. Caue tibi, caue, ne tanto ingratus exiſtas beneficio, ne tātō pro te dato indeuotus ſis precio, ſed pone Chriſtum crucifixum vt ſignaculum ſuper cor tuum: vt ſicut ſigillum in cera molli imprimi figurā, ſeu imaginem ſuam, ſic imprimas tu eum cordi tuo: & dicas cum Propheta: Factum eſt cor meum tanquam cera liqueſcens. Pone eum etiam vt ſignaculum ſuper brachium tuum: vt videlicet nunquam deſinas operari: nunquam deſinas laborare pro nomine Ieſu, ſed cum operatus omnia fueris, tunc incipe quaſi nihil feceris. Si autem aliquando aliquid triſte, aliquid graue, aliquid tædij, aliquid amaritudinis acciderit, vel certe ſi aliquid bonum deſipuerit, ſtatim recurras ad crucifixū Ieſum pendentem in cruce. Ibi intuere coronam ſpineam, clauos ferreos, lanceam lateris: ibi cōtemplare vulnere Chriſti, vulnere pedū & vulnere manuum, vulnere capitis, vulnus lateris, vulnere

vulnera totius corporis, recolens qui sic pro te passus est, qui pro te tanta sustinuit, quantum te amauerit. Vnde dicit sanctus & seraphicus Doctor Bonauentura, scribens forori suæ: Crede mihi, quia statim tali intuitu omne triste, letum: omne graue, leue: omne rædiosum, amabile: omne asperum, dulce & suaue reperies: ita vt & tu incipias exclamare cum beato Iob & dicere: Quæ prius nolebat tangere anima mea, nunc propter angustias passionis Christi, cibi mei sunt: & perquam dulcia & delectabilia facta sunt mihi. Vnde legitur, quòd cum quidam religionem fuisset ingressus, in tantum impatiens factus est propter asperitatem ciborum, & cæterarum disciplinarum religionis, vt religionis pondus vix portare posset & cum ex nimia impatiētia sic angustiat⁹ fuisset: procidit ante imaginē crucifixi, & ibi replicare cœpit cū multis lachrymis intolerabiles angustias, & labores ordinis; insipiditatē ciborū, panis, & potus: & statim ex latere imaginis cœpit sanguis emanare: & cum ille fortiter flens, suas angustias replicaret, respondens imago crucifixi, dixit: Quandocūq; senseris aliquā asperitatē in cibo; vel in potu, intinge in balsamēto sanguinis lateris mei. Et de cætero patiēter tolerauit asperitates religionis, & ingēti deuotione afficiebatur ad passionē Christi. Vnde & in sanctitate dies suos finiuit.

DE RESVRRECTIONE, ET GLORIO-

sa Domini ascēsiōe, & Spiritus sancti missione.

CAPVT LX.

Quoniam iam de vita & passione Domini locuti

locuti sumus, nunc breuiter tractabimus de eius resurrectione, & ascensione, & Spiritus sancti missione.

Cogita igitur primitus quomodo Domino de cruce deposito, & tumulto, anima eius beatissima ad infernum descendit, scilicet ad locum ubi sancti Patres comorabantur: qui dicitur limbus sanctorum Patrum.

Confidera quid ibi egit, & de gaudio sanctorum Patrum videntium se esse in tanta gloria, propter presentiam Dei & Domini sui: & de tristitia demonum, quam habuerunt videntes sic se vinci, & expoliari, & illas sanctas animas de eorum potestate liberari. Attende quomodo tertia die resurrexerit triumphator mortis, per hoc ostendens nos quoque in carne esse resuscitandos. Si igitur Christo passus fuisti compassus, nunc congaude resurgenti. Confidera quomodo resurgente Domino, custodes in terram pro timore cadentes, facti sunt velut mortui. Intue re praeterea angelos super sepulchrum sedentes: & credibile est quod multitudo angelorum erat circa sepulchrum. Et cogita visitationem mulierum Mariae scilicet Magdalenae, & aliarum duarum. & quomodo non inuenientes Dominum in sepulchro, pro amoris vehementia cogebantur ad illud frequenter recurrere. Meditare diuersas Christi apparitiones. Primo apparuit suae dulcissimae matri, deinde Mariae Magdalenae & alij duabus Marijs, & discipulis, & quantum gauisus fuerunt in eius visione: & in dulcibus cum eis colloquijs. Pensa rursus quare Christus voluit apparere in Galilea: reuera non nisi ut

tu transmigras de vitijs ad virtutes: Galilæa namq; interpretatur transmigratio. Itaq; transmigrantibus nobis à vitijs ad virtutes, animæ simul cum corporibus transmigrabunt ad regna cœlestia: vbi videbimus Christum post generalem resurrectionem.

Contemplare adhuc quomodo post quadraginta dierum decursum, egressis Domina nostra & discipulis à Bethania in monte Oliuarū, & apparuit illis Dominus sanctorum Patrum & Angelorum innumerabili multitudine associatus: & confortans Dominam, & cæteros cœpit sursum ferri, propria virtute paulatim ascendens illarum sanctarum animarū copiosissimo cœtu & angelorum agminibus stipatus. Ruminare illam tantam tamque mirabilem processione. in qua angelis præcedentibus sancti Patres Dominum circumsepiebant: & omnes simul cū ineffabilibus triumpho, canticis, & tripudio ingressi sunt illam cœlestem Hierusalem: & fuit tunc celebratum tam solenne festum, quantum vsq; ad mundi consummationem non celebrabitur. Cogita de tristitia Apostolorum & de descensu angelorum eos cōsolantium. Disce & tu ascēdere cum Christo per vias, & exercitia præmissa ante omnia te vitijs exuens, quia cū Christo nullum vitium ascendit, vt dicit B. August.

Vlterius considera, quomodo post Domini ascensionem moratur Domina cum discipulis in cœnaculo: hoc est in monte Syon: vbi cum discipulis Dominus cœnauit, vacantes ieiunijs & orationibus, alijsq; spiritualibus exercitijs: expectantes aduentum Spiritus sancti, vt eis Dominus

minus ante promiserat. Itaq; decem post Dominicam ascensionem peractis diebus, orantibus simul vt dictum est, Domina nostra cum Apostolis Dominica die, hora tertia, & canentibus illum Prophetæ versiculū: Emitte spiritum tuū & creabuntur, & renouabis faciem terræ: descendit super eos repente Spiritus sanctus: per quem continuo fuerunt illuminati, confortati, & in perfecta charitate fundati. Contemplare nunc quomodo in linguis igneis, cum vehementi sonitu cecidit super eos. Cōsidera dona & effectus Spiritus sancti: cum enim fores domus vbi erant congregati, clausæ essent propter metum Iudæorum, domum egressi omni spreto timore, cœperunt prædicare multitudini gentium copiosæ: qui propter vehementiam sonitus illuc concurrerant: & quomodo B. Petrus ex eis tria ferè millia mox ad fidem conuertit.

Hæc & alia, poteris circa illud ingens mysterium contemplari: quæ ob vitandam proxi-
tatem omittenda censuimus. Quantum ad materiam igitur contemplationis hæc cum his, quæ de vita & passione Domini superius diximus, sufficere credimus.

*QVOD AD ARCEM CONTEMPLATIONIS PERTINGERE CUPIENTIBUS, SUMMÈ NECESSARIA EST
fortis perseuerantia.*

CAPVT LXI.

QVi absque forti perseuerantia ad culmen contemplationis, se posse peruenire existimat, vel ad perfectum ardorem diuini amoris, similis

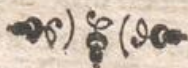
similis est montem altum ascendenti; & propter aliquam difficultatem vel impedimentum ei occurrens mox descendenti. Comparatur rursum ignem in lignis viridibus, & putridis accendere conanti: qui cum mox non accenditur, & non videt nisi fumū, vel adeo modicam flammam quod facile extingui potest, ira commotus destruit quod construxerat, & hinc inde dispergit.

Comparatur etiam tritico quod seminavit, maturitatem expectare patienter non valenti: neque arborem quam plantavit, ut mittat radices in terram, propter moram, periculum, & difficultatem quam videt.

Similis est quoque simiæ viridem nucē comedere cupienti: quæ mox ut corticis sentit amaritudinē, non perseverat in comedēdo, sed proijcit: & ideo ad nuclei dulcedinē non pertingit.

Afsimilatur ulterius iste militi pigro: qui antequam ciuitas obsessa plenē debelletur, tædio victus & labore, discedit.

Vides ergo frater, quomodo sic faciens arcē non attingit contemplationis: sicut enim non perseverans, neque ignem, neque triticum, neque arborem, neque nuclei gustum poterit obtinere, neque plenē ciuitatem poterit debellare, referēdo ista ad præmissa puncta, ita nemo ad cōtemplationis perfectionem absque forti perseverantia poterit ascendere.

DE MULTIS QUAE IMPEDIVNT, NE
*contemplatiuus ad culmen ascendat contem-
 plationis.*

CAPVT LXII.

S Temus adhuc modicum in vno prædictorū
 Exemplorum, & attendamus illum qui ad
 verticem alicuius montis cupit ascendere. Ille
 enim talis sæpè ascendit sine reditu ad montis
 ima: & si pausare contigerit, non redit ad pe-
 dem montis, sed à loco vbi pausauit, coeptum
 profequitur ascensum.

Pariformiter qui contemplationis perfectio-
 nem adipisci desiderat, non debet retrocedere,
 si contigerit pausare: immò neq; debet pausare:
 quia non progredi, retrogredi est. Huius ergo
 defectu perseverantię tam rari inueniuntur, qui
 perfectionem obtineant contemplationis. Cum
 enim quidã modicum ascenderint, si quid pec-
 nę vel laboris sentiunt, statim pausant, & retro-
 cedunt.

Sunt & alij qui in ascendendo, neq; ordinem
 habēt, neq; modum: mox enim vnico saltu vo-
 lunt ad montis summitatem peruenire, non in-
 choantes ab infimis, vt transeant per medium.
 Infima autē montis, sunt consideratio proprio-
 rum peccatorum, & defectuum.

Sunt adhuc alij, qui grauias in humeris suis o-
 nera habentes, credunt se sic onustos ascendere
 posse. ista onera sunt occupationes circa mun-
 dana: & fortis circa ea cogitatio, quę animam
 plurimùm aggrauat, eam ad terrena redire
 semper compellens. Et si quando se leuari
 con-

contigerit, statim compellitur descendere.

Rursum sunt quidam alij, qui propter quasdam ante eos volantes muscas, inchoatū ascensum deserentes, discedunt, & progredi renuunt. Muscæ circa eum volantes sunt vanæ cogitationes: ob quas anima cœptum iter nullatenus debet deserere: sed eas manu cuiusdam sanctę indignationis procul abigere.

Adhuc sunt, qui p̄dictas muscas conātur insequi, instar puerorum papiliones insequentium.

Uterius sunt, qui ad latratum canum infernalium mox terrentur: id est, statim vt aliquam turpem tentationem sentiunt, quod cœperant prorsus territi iter dimittunt: vel cum ea certamen assumunt, conantes eam à se propellere: quod tamen fieri non potest, sed citius vincitur si de ea non curatur, inchoatum iter continuādo instar peregrini, qui ad quemlibet latratum canum non sistit pedem: sed concito gressu tanquam non curando iter continuat; & sic silent, quanto enim plus persisteret ad se defendendū, vel ad eos compscendum, tanto amplius latrarent: & sic iter suum impediret.

Præterea sunt alij, qui nō extendunt manum dexteram ad eum, qui in altum eos potest subleuare: Immo potius retrahunt, appodiantes, & confidentes in multitudine diuitiarum, & virium suarum: & ideo nimirum si cito labuntur ad ima. Vnde debet cōtemplatiuus semper extendere manum suam ad auxilium diuinæ gratiæ, proprijs viribus omninò non confidēs, neq; illuc quo tendit, per seipsum præsumens posse peruenire.

Sunt & alij, qui statim putant se esse in summo, cum tamen verè sint ad pedem montis: & ideo ascendere renunt, propter quod semper retrocedunt.

Aliqui quotq; sunt, qui vsq; ad summitatem ascendunt: qui tamen continuò efficiuntur inanis gloriæ cupidi, videtur enim sibi iter suum benè peregrisse, & suam dietam viriliter cõsummasse: & non curant diligentiam adhibere, qualiter ibi perdurent. Vnde & statim relabuntur ad ima: & non ascendunt ita velociter sicut velent. Et forte eis Deus nunquam auxilium præstabit, vt illuc vnde ceciderunt reascendant: hoc exigente eorum superbia, ingratitude, & ab vsu cognitionis habitæ: quod est horribile & causa nunquam præsumendi, immò se tenèdi in profunda humilitate scilicet videt homo quod ille qui Deo fuerat tam proximus atq; familiaris, in colloctione sua: & sicut auicula quæ construxerat sibi nidum intra cœlum, postea deijceretur vsq; ad infernũ sine reuocatione.

Deinceps sunt alij, qui cum se in monte isto modicum alijs altius viderint, cæteros aspernântur, & derident infra illos existentes: qui vt labantur iuste deseruntur à Deo: quatenus cadentes quàm modicum à semetipsis valeant, agnoscant.

Sunt, qui istum montem non nisi curiositate conscendere volunt, & vt dicere valeant: etiam fuimus ibidem, aut reuera vt aliqua secreta inquirent: aut propter solam suam recreationem & delectationem: aut propter loci eminentiam amoenitatem, non autem vt melius Deo placeât,
pro-

proximiusq; ei seruiant honestius, amplius, & magis meritorie. Et isti citò amittunt Dei auxilium, atq; eius gratiã, aut certe nimis dure, turpiter, atq; miserabiliter reperiunt se deceptos: putant enim se esse in monte Dei, cum sint in monte diaboli.

Postremo est aliquos inuenire plusquam dicat ratio, festinãtes & suum nitentes præire ductorem: aut velocius quàm vult ille, properantes: q; magna est fatuitas. ductor iste sicut dictũ est gratia Dei est. Qui ergo non potest, aut dignatur expectare spatium temporis secundũ motum istius gratiæ, iure eam perdit: & alia vice pro libitu suo eam tam cito non reperiet.

Sunt igitur quidam, qui ad hanc recipiendã gratiam non sunt parati, cum ab ea vocantur & mouentur: immò potius refutãt, aut alijs negotijs se tradunt, vel certè verbo vel facto dicunt gratiæ, vt adhuc modicũ eos expectet: & sic ipsa depulsa mox recedit. Oportet ergo nos vigilare semper super custodia cordis nostri ad recipiendum visitationem diuinæ gratiæ, & moueri secundũ ipsius instinctum; neq; velocius, neq; tardius, omni tempore cum profunda humilitate indignos nos iudicando, etiam ad montis huius latus iacere, quanto magis ad eius apicem ascendere: quãto ei profundius in corde suo, se quis humiliauerit, tanto trahetur altius. Quẽadmodum Rex præpotens, volens honorare militem suum, tanto eum collocat superius scilicet vt se deat cum principibus, quanto eum ad hoc plus cernit renitentem, & contradicentẽ. & quanto ipse se profundius humiliat, & indignũ reputat,

tanto Rex instantius trahit, & ascendere compellit. Super omnia enim displicet Deo præsumptio, neque placet ei modus volentiū ad eum effrænate & sine timore, quasi ad suum socium, & sibi similit̄ accedere: sed semper debet custodiri sancta & laudabilis verecundia, tremor, pavor, & timor cum confidentia suæ benignitatis, sine confidentia enim talis timor nimis esset culpabilis, & impedimentum ascendēdi ad montem contemplationis, esset enim talis timor immoderatus.

DE QVIBVSDAM ALIIS IMPEDIMENTIS contemplationis.

C A P V T L X I I I .

DIcamus adhuc de quibusdam alijs obstaculis, & impedimentis contemplationis. Sunt igitur quidam qui a sinum suū, hoc est, corpus proprium nimis vexant, ita quod anima eo uti non potest.

Alij autem nimis sunt repleti, atque onusti infirmi & dormientes, siue pigri: nimis enim demorati sunt in infirmitate carnalitat̄ per excessivam comestionem, & potationem, aut vaniloquium. Tales autē sunt quasi contracti, resoluti, paralytici, & dormitantes. ideoque oportet ipsos curari, scilicet ab infimis incipiendo per humilem pœnitentiam.

Sed & quidā sunt, qui ascendendo vehementem patiuntur famem aliquando spiritualē verbi diuini, & cupiunt post hoc illud audire, vel legere. Vnde fit ut in lectione nimis se detineant, recipientes ibi ampliorem, quàm recta ratio dicat

cat refectionem. vnde & velocitatis sui ascensus, à qua inceperunt obliti, non ascendunt secundum quod cœperant. Verum est tamen talem refectionem interdum esse proficuum & necessariam & præsertim in principio, quando sobriè sumitur. Semper igitur debet homo considerare suum ascensum in legendo: vt scilicet plus quærat deuotionem quàm instructionem.

Rursum reperiuntur alij, recalcitrantes atq; saltantes contra stimulum ipsos perurgentem ad ascendendum: hoc est, qui nimium fugiunt tribulationes.

Præterea sunt alij, qui non adhuc sufficienter instructi de itinere quærendo, seu interrogando à scientibus vel de habendo desuper cõsiliium non curant, sed abundantes in sensu proprio, confidunt in seipsis, se ipsos docere volentes: & ideo sæpè aberrant, & deficiunt.

Vlterius sunt alij, diligenter per studium feruens viam quærentes, vt de hac sciunt loqui & alios docere, licet ibi ipsi non fuerint: loquuntur autem, quia sic audierunt ab alijs: nec nituntur aliquando per viam quam docèt ascendere: & ideo nimirum si tales in imis maneant semper. non enim itur per eam per sola verba, sed oportet pedes ad opus mittere. Et isti assimulantur illis, qui in prælijs exhortantur & instruunt alios fortiter certare, sed ipsi neque arma tangere volunt. vel sicut illi qui alijs demõstrant vias, per quas ipsi ob suam imbecillitatẽ, vel pusillanimitatem, non possunt ambulare.

Sunt adhuc alij, qui postquam vnã viam

arripuerunt, continuo declinant ad aliam, & hoc propter eorum inconstantiam: aut quia putant leuiorem aut delectabiliorem se inuenturos. Vnde parum vel nihil proficiunt, sicut canes ceruos insequentes, nullum venantur, si modo post alium currant, sed oportet vt vestigia primi insequantur, & circa aliquem alium non occupentur, vt canes in arte venandi bene instructi agere consueuerunt.

Alij verò seipsos, & huius vitæ pericula non attendentes, imprudenter & incautè pedes ponunt: & ideo à summis ad ima ruinas patiuntur.

Alij autem cum ascendunt, retro aspiciunt, vel inferius, & cum aliquis eos ad descendendum inuitat, mox totum derelinquunt: qui tanto efficiuntur inhabiles, quanto diutius inferius detinentur. & inde difficilius & grauius reascendunt: quia mundana conuersatio in loquendo, vel aliquid aliud mundanum exercendo, non modicum impedit vel retardat: & in talibus cor suum figens, & non velociter resiliens, & citius discedens, vt continuet ascensum suum, magnum sibi parat impedimentum: ideoque nō oportet in istis morā facere, nisi quantum necessitas deposcit. & cum corpus fuerit inferius, saltem corda sint sursum, quod tamen his qui non sunt experti difficile est: quia neque anchoram cordis fixam habent in monte, eo quod defunt eis cordæ bonæ cōsuetudinis quibus alligari habet cor.

Sunt præterea, qui cum ascenderit, nunquā putāt se inde recessuros, sed illic persistere, tanquam

quam iure hereditario: sed in suo casu deorsum fragilitatem propriam cognoscunt, & tribulantur, atq; discunt quòd diuina gratia illic eos collocauit, & tenuit, quandiu sibi placuit. & si in alto eos contigerit esse per humilitatem, semper timent se casuros, cum autem se inferius esse vident, hoc æquo animo portantes, sperant se per diuinam misericordiam iterum ascensuros. oportet enim vt homo non solum immobiliter & cōstanter se habeat in aduersitate corporali, sed etiam in spirituali, & multo amplius scilicet in tentationibus, durisq; mentis affectionibus: qui sunt absq; consolatione aliqua earum, quas habere consueuerat, vel desiderat.

Postremo sunt aliqui, qui ascendendo nimias & excessiuas faciunt expensas, puta p lachrymas & corporis assiduas afflictiones: ita vt ea ad quæ tenentur, nequeant explere. Et ideo misericors Dominus, misericorditer se habet cum istis; interdum permittens eos decidere & labi inferius, vt ea quæ sunt necessaria peragere valeant.

Ista sunt quæ impediunt ascensum ad montem contemplationis. Alia sunt innumerabilia impedimenta, sed tamen ad prædicta reduci possunt: ad quæ superanda & vitanda, necessaria est fortis perseuerantia cum gradibus super prædictis, scilicet humili patientia, locoq; secreto, & silentio.

QVOMODO QVIDAM DEFICIUNT
in forti perseverantia, & ideo modicum in
contemplatione proficiunt.

CAPVT LXIII.

Plures sunt non bene cauti circa perseverantia fortitudinem, & circa contemplationis fructum: & ideo ad eius perfectionem non possunt pertingere, non enim curant orationi vacare vel meditationi, nisi se ad ista præsenferint deuotione affectos, & in eis gustauerint aliquam spiritualem dulcedinem: videtur enim oratio vel meditatio eis nihil prodesse, si deuotionis affectum non senserint. Sed istis similes sunt illi, qui nimio frigore cruciatur, & non vult ad ignem accedere, nisi prius caleseat. Aut illi qui fame vexatur & renuit cibum quærere nisi prius fuerit saturatus. Cur enim quis se tradit orationi seu meditationi, nisi vt igne diuini amoris calefiat, vel vt donis seu Dei gratia saturetur? Errant autem vel deficiunt isti in hoc quia se putant tempus perdere, si orantes vel meditates mox deuotionis imbre non irrigantur. Ad quod dicit Gerson, quòd si ipsi nituntur & laborant quantum in se est habere deuotionem, & assidue contra suas cogitationes certamen gerunt: quia eis multum displicent, eo quòd habere eos pacem non permittunt. hi saepe maius reportant meritum, quàm si eis statim sine tali conflictu deuotio adueniret. Ratio est: quia militant & seruiunt Deo, propriis sumptibus, & cum maiori pena atq; labore. Verum est tamen quòd volens seipsum exercere, oportet vt habeat ad hoc magnū temporis

temporis spatium, reiecto à se omni onere occupationum, tam ad se, quàm ad alios pertinentium: seq; ad permanendum per duas vel tres horas in vno loco fixum cogat, siue consolatio sequatur, siue non: ad quam tamen habendam assidue laborare debet: cumq; se nimio tædio affectum senserit, sibi ipsi dicat quòd adhuc expectet per mediam horam vel integram, faciendo pœnitentiam suam, spectans diuinæ gratiæ largitatem: post horam vero elapsam adhuc se commoneat ad persistendum alia hora. Et sæpe in dimidiæ horæ parte extrema talis in sua contemplatione amplius pficiet quàm omni tempore præcedenti, & quàm aliis decem diebus, aut certe in vno mense. Et si à casu in suo egressu reperit se quasi refutatū, sic scilicet quòd eleemosyna ei denegetur, puta quòd non consequatur gratiam deuotionis, oportet vt humiliter se cõuertat ad Dominum, confitendo se indignum tanta gratia: & quòd potius meretur flagellari, & affligi, quàm huiusmodi cõsolationibus perfrui. & dicat:

O Domine Deus totius consolationis laus & gloria tibi sint semper: mihi autem vt dignū est & iustum confusio, nisi oppositum mihi proueniat de tua misericordia. Per talem modū vincet Deum faciēs ei sacrificium de sui cordis duritia; & certe Deus non obliuiscetur misereri eius, suam ei conferens misericordiam, cum cognouerit horam secundum suum beneplacitum opportunam. Neq; debet quis in lachrymis, & deuotione ad suam consolationem, huiusmodi consolationes vehementer affectare, sed vt per
 eas

eas ardentiori amore Deo adhaereat. Si igitur magis placet ei quod pro tunc ei famulemur, sine huiusmodi consolationibus, illud idem debet nobis placere & debemus dicere:

O Domine Deus meus omnipotens, optime per te mecum agitur, si præmium meum à te referuetur mihi in alia vita: hoc vnum suppliciter oro, vt mihi ita non irasaris, quod tuam amittam gratiam de cætero fiat voluntas tua.

Si vero quisquam nostrum optatam deuotionem fuerit affecutus, sollicitus sit, vt omnipotenti Deo gratias referat, orans instantius, vt opus plantationis suæ in eo cœptum augmentet, & confirmet: ita quod tale quid hic non conferat ei vt præmium, sed in futurum referuet ei præbendam integram.

*QUALIS SIT COGNITIO, QUAM
contemplatiuus hic habet de Deo.*

CAPVT LXV.

Sufficere debet viro contemplatiuo, quod clare se speret videre Deum in patria: in presenti autem exilio sufficiat ei credere eum esse suum creatorem, redemptorem, gubernatorem, & remuneratorem: & sic de aliis dignitatibus, de quibus, per fidem certi sumus. nec appetat hic videre clarè diuinam naturam.

Quocirca aduertere debet contemplatiuus quòd secundum diuinum Dionysium quatumcunq; contempletur alte Deum, & videatur sibi aliqua noua intueri, si tale quod quod cernit, quomodocunq; videtur esse simile alicui rei huius mundi, proculdubio credat se non clara visione
vide

videre Deum: & idem iudicium est de Angelis. Deus namq; non est mole magnus, nec aliquo colore affectus, puta albo, nigro, rufo, flauo, aut caruleo, neq; Angelus. Verum est tamen, quòd bene cognoscitur Deus hic per alium modum verbis vel scriptis inexplicabilem: nisi quòd illi qui Deum sic cognoscunt sciunt quòd vident: sentientes in anima sua quasi quendam dulcorrem, repletionem, saporem, seu melodiam, quæ sentimenta nullatenus explicari valent. Quippe quemadmodum intra nos aliquando sentimus bene ipsum amorem, vel gaudium quo afficimur, tamen non possumus dicere quòd sint rotunda aut quadrata, seu alba vel nigra, vel alicuius alterius coloris, eo quòd non sunt corporea: ita nemo posset huiusmodi spiritualia sentimèta alteri exponere, si ea in se non prægustasset.

Non tamen dico quòd non posset de Deo etiam hic concipi quid sit, quantum ad assumptam humanitatem: quia bene possumus imaginari quare nostram assumpserit naturam. Et sic quòd de Deo prædiximus, intelligendum est quantum ad diuinam naturam.

Et si anima esset multum assuefacta in assidua contemplatione per fortem & iugem meditationem, facile eleuaretur supra se, & inueniret ibi pulchras contemplationes sine numero, & esset ei quasi quidam portus, & refugium contra vniuersas tribulationes & fluctuationes, & amaritudines huius maris tam spatiosi, id est, huius mundi.

QVO.

QUOMODO TRIBVS MODIS DEVS
per gratiam habitat in anima.

CAPVT LXVI.

IN superioribus simpliciter locuti sumus de materiis contéplationis, alios subtiliores contemplan- di modos, peritioribus & magis erudit- is relinquentes: & ideo de hoc nos expedientes, nunc postremo exponemus quomodo trifariâ habitat Deus in anima per gratiam.

Primo, per iustificationem, absq; hoc quod ipsa anima habeat de hoc aliquod sentimentum. Et quamuis non habeat sentimentum de hoc, est tamen Deo accepta.

Secundo, per aliquam spiritualem consolationem, seu sentimentum: sicut hi qui in sua cō- templatione recipiunt aut sentiunt varios spiri- tualium gaudiorum, seu cōsolationum modos. Nam interdum videtur sibi quod resoluuntur in quandam spiritualem dulcedinem, ita quod omnia quæ vident & cogitant, iudicant esse plu- ra illa ineffabili dulcedine. Nonnunquam ha- bent quandam securitatem humilitate plenam, qua mediante ipsi sibiipsis vilescunt, recipientes duntaxat consolationem in his quæ sunt secun- dum Deum, & placent Deo. Nam quotiescunq; quis placet sibiipso, & de seipso gaudet, vere sciat se vere humilitatis esse expertem: & consolatio- nes quæ exinde oriuntur non esse à Deo. Vera humilitas semper coniungitur consolationibus bonis & diuinis, & facit vt homo cognoscat su- am vtilitatem & suos defectus, & ideo ipse sibi vilescit, & in oculis cordis sui abominabilis vi- detur,

detur, in seipso plus comprehendens quam totus mundus: & censet Deum tantæ esse excellentiæ, tantæq; maiestatis, vt totum residuum videatur ei quasi nihil esse omnino, nisi in quatum in talibus rebus Deum speculamur. Aliquando anima sentit intra seipsam quandam spirituales ebrietatem, eam in diuinas laudes & ad sancta & deuota suspiria commouentem, ita vt interius non se valeat continere, quin exterius per aliqua signa pandat. Nonnunquam videtur ei quod omnia sunt plena claritate diuina, & quod vniuersa glorificant Deum.

Tertio, habitat Deus in anima per quandam vnionem, sicut in beatissimo Apostolo Paulo, & in aliis excellentissimis contemplatiuis: de quibus loqui me indignum reputo, illud magnis doctoribus relinquens: nostræ ruditati sufficiant, quæ dicta sunt.

QUOD OMNES TENENTVR SE EXTENDERE ad perfectionem sub pœna dampni presentis, & futuri, & præcipuè religiosi.

CAPVT LXVII.

VOx multorum est, sufficit mihi vita cõmunis, sicut infimis saluari potero: satis est, nolo merita Apostolorum, nolo per summa uolare contentus incedere per planiora. Sed viderint hi, quod iam imperfectio est nolle esse perfectum, vt dicit Gerson in sua mystica Theologia: in via enim Dei non progredi, retrogredi est. Damnatur insuper seruus piger, qui talentum seruare contentus, illud in scœnus non tradit. Faciamus hoc perspicuum in exemplo familiari.

Habet

Habet aliquis præpotens & nobilis pater familias plures filios, quemlibet aptissimum ad ampliandum rem familiarem industria sua: vnus illorum, aliis laborantibus sedet in domo piger & iners, nihil curans, dummodo nihil sordide viuat, nihil altum, nihil præclarum vel dignum ingenio suo, aut paterna nobilitate recogitet, dicit sufficere sibi bona iam habita, & qualicumq; vita vti. Euocat autem pater eum ad actus sublimiores & arduos, monet, stimulat. Si hic filius non obaudit, neq; obedit, liquet quòd odiosus erit Patri. Sic similiter ponitur apud Patrem cœlestem his quos trahit ad charismata meliora, & ad actus diuiniore dum torpescunt hærentes infimis: neq; ad perfectionem semetipsos extendentes. Quod tamen intelligendum est de illis, qui nullo statu vel officio humiliori sic alligati tenentur, quòd absq; præcepti transgressione nequeât ad altiora conscendere. Et ex his sufficit, & altissimū reputari debet in eis, quòd propter diuinæ iussione obedientiam in illo statu tenentur astricti, quamuis ad perfectionem non se extendant contemplationis.

Animaduertendum deniq; est, quod si Maria honorabiliter cū Martha poterat hospiti Christo ministrare, collaudauit eam nihilominus Christus, quòd vni intenta optimam partem elegerit. Itaq; maledictus, qui partem suam si aliter liceret facere, facit deteriozem.

Ex præmissis liquido apparet, quòd cum vita cōtemplatiua sicut ostendunt Theologi, sit perfectior quàm actiua, quilibet ad contemplationem idoneus non præalligatus actioni obedientia

tia necessitate, potest ad illam licenter se trade-
 re, dimissis operibus vitæ actiuæ. Vnde dicit Au-
 gustinus: Otium sanctum quærit charitas, nego-
tium sollicitudinis suscipit necessitas charitatis;
 quam sarcinam si nullus imponit, contempla-
 tioni vacandum est. Quasi dicat quòd si nego-
 tium, id est, actionem charitatis nemo imponit
 scilicet superioris iussione, vel euidenti necessi-
 tate, debemus contemplationi vacare. Neque
 opponat quis facultatem quam haberet in vita
 actiua proficiendi, & condemnationem suam si
 talentum absconderit, in quo posset negotiari
 prædicando, vel pauperibus ministrando, quo-
 niam abunde proficit Ecclesiæ contemplatiuus
 obsequens Deo corde vel intellectu, vbi alij de
 manibus, ore, vel pedibus subseruiunt. Qua de
 re multi sunt, apud quos damnabilis iudicanda
 est omisio contemplationis inquirende, quem-
 admodum hi, qui sunt positi in schola religio-
 nis: quæ est schola deuotionis, orationis & fletu-
um. Quales insuper conuenit esse Ecclesiasticos,
 qui labores populorum in otio possident, vt cu-
 stodiant iustificationes Domini; & legem eius
 exquirant: quales demum plures inueniuntur
 tam viri quam fœminæ de seculo, quibus suffi-
 ciens otium, instructio, & ingenium suppetunt,
 vt se totos in Deum conuertant, & rapiant: sal-
 tem habeant fidem, spem, & charitatem, non e-
 nim requiritur maior instructio ad hoc, vt
 secundum totum suum affe-
 ctum valeant in De-
 um ferri.

*QVOMODO IN CERTIS CASIBVS
debet vir contemplatiuus de alto contemplationis de-
scendere, & ad tempus sua spiritualia exer-
citia interrumpere.*

CAPVT LXVIII.

DVobis modis debet contemplatiuus sua prætermittere contemplandi exercitia, & descendere de monte contemplationis scilicet ad seipsum & ad proximum. Ad seipsum debet tripliciter descendere contemplator.

Primo, cum quis in altiori gradu constitutus descendit, interdum, vt se perfectius in inferiori gradu exerceat, ne semper supra ascendens negligens amittat quod inferius iam acquisierat. Neq; enim quis in supradictis exercitiis ad anteriora sic se debet extendere, vt non sit ei opus penitus ad posteriora respicere: sed ita debet in anteriora tendere, & de virtute in virtutem procedere, vt nequaquam negligat gradus ad quos ascendit: sed summopere studeat eos custodire: verbi gratia, per timorem primo fuisti compunctus de peccatis, per timorem & meditationem mortis, & iudicij, & pœnarum infernalium, & alia multa bona egisti in via purgatiua: deinde venisti ad spem per considerationem diuinorum beneficiorum in via illuminatiua: demum ad vnionem cum Deo, per seraphicum & ardentem amorem in via vnitiua: nunquid frater quia ascendisti ad talem vnionem, debes timorem & meditationes mortis & iudicij prorsus deserre? Absit: immo interdum debes descendere ad attentè considerandum mundi huius vanitatem,

tem, vitæ tuæ breuitatem, infernalium pœnarum acerbicatem, vt timeas deorsum descendere, & tali timore alliciaris ad cœlestia; & quasi quodam stimulo compellaris ascendere: & sic semper in tuis exercitiis per spem, & charitatem ascendas, vt ad timorem descendas: donec in te charitas perficiatur, qua foras timor mittatur, & ne forte decidas in præsumptionem, & securitatem, & torpescas. & per hunc modum viri sancti ascendunt vsq; ad cœlos, scilicet per spei & charitatis affectum, & desiderium: & descendunt vsq; ad abyssos, per pœnarū inferni diligentem considerationem.

Secundo modo debes ad teipsum descendere scilicet ad exterioris hominis in moribus & gestibus debitam compositionem, & ordinationem: vt interior deuotio & sanctitas tua in exterioribus elucescat. sic enim mores exteriores regere, & nosmetipsos circumspicere debemus: quatenus cunctis imitabiles & amabiles nosipfos exhibeamus. Hoc autem optimè explebimus, si tria in exterioribus moribus obseruare studuerimus. Primo, vt mores nostri sint maturi. Secundo, vt sint humiles. Tertio, vt sint benigni. Maturitas namq; nos aliis exemplares reddit: humilitas nos custodit: benignitas vniuersis amabiles facit.

Tertio modo debemus descendere ad nosipfos scilicet ad faciendum aliquod corporale, seu manuale opus. Ita enim debemus spiritualia exercitia ordinare: vt quotidie in opere manuum suis & certis temporibus, nosipfos exerceamus, & suis rursus temporibus in spiritualibus exercitiis

exercitiis proficiamus: quamuis manibus operantes illis vacare possimus orando, meditando, & ad timorem, & alias spirituales & virtuosas affectiones nosmetipsos excitando. Hoc sancti Patres nostri pro regula habuerunt; vt quanto fidelius ad opus manuum se conferrent, tanto ad altiore puritatis & charitatis gradum sperarent se peruenturos. Itaque homines fragiles cum simus, non putemus nos esse Angelos, qui semper vtuntur cibo spirituali, quem nos ignoramus: & velimus semper spiritualibus vacare exercitiis: sed certis temporibus nosipsum operi manuum aptemus, multiplici ratione. Prima est, ne tædio victi omnino spiritualia exercitia relinquamus. Neque reputemus nos sanctiores & spiritualiores quam fuit ille magnus Antonius: qui nisi talem exercitij spiritualis & operis manualis vicissitudinem ab Angelo didicisset, tædio victus ad seculum rediisset. Ideo vult Cassianus, quod qui non est contentus quotidie aliquid manibus operari, non potest in cella finaliter perseuerare.

SECUNDA est: quamuis enim modicum illa manualia opera à contemplatione nos contrahant, postea tamen valentiores ad eam nos reddunt: non enim possumus cum concupiscentiis ascendere, immò illæ ascensum impediunt: & ideo has concupiscentias oportet nos vincere, & precipue opere manuali: in desiderio est enim omnis ociosus. Sic ergo sæpe opus manuum deseruit spiritualibus exercitiis: in quantum impedimenta remouet ascendendi per contemplationem.

TERTIA ratio est: cor enim nostrum est valde instabile, & hinc inde velut nauicula in fluctibus

bus maris fluctuans, quatitur variis meditationibus & affectionibus. Igitur vt dicit Cassianus, cor tuum velut quadam anchora te decet figere, pondere scilicet & occupatione alicuius operis manualis.

QVARTA est: quoniam plures aditus tētandi, inimicus in nobis reperit ociosis quàm occupatis: siquidem occupatus vno dæmone tentatur; ociosus vero innumeris dæmonibus deustatur.

Propter has rationes, & plures alias quas ob vitandā prolixitatem omittere volui, sancti Patres, & præcipue in Ægypto tam fideliter manibus laborauerunt: & ideo tam sublimiter à sanctis extolluntur. Ne autem à spiritualibus exercitiis longe discedamus, ea debemus magis opera corporalia, quantum in nobis est eligere, quæ cum spiritualibus videntur maiorem conuenientiã habere; sicut sanctos libros scribere, quod minus à spiritualibus impedit, & est spiritualiter magis fructuosum.

Debemus igitur fideliter manibus operari nō sicut seculares, qui recipiunt solum mercedem transeuntem: nos autem non solum temporalem mercedem, sed immarcescibilem recipimus coronam in cœlis.

Attende, quòd sancti Angeli laborantibus pastoribus Christum natum annunciauerunt specialiter. Nō tamen simus in laboribus nimij siue importuni, sed moderati & discreti, silentium præcipue cum laboramus custodientes: silentiū enim in quo iuxta Prophetam, est fortitudo nostra, etsi vbiq; & semper est obseruandum, nisi

necessitas vel utilitas cogat, vel suadeat, maxime tamen in opere manuali, iuxta illud Apostoli: Obsecramus vos in Domino Iesu, ut cum silentio panem vestrum manducetis.

Similiter necesse est sapius propter proximum, nostram interrumpere contemplationem ad tempus. & hoc tripliciter scilicet propter superiorē, propter æqualē, & propter inferiorē. Propter superiorē quidem, quia quamvis quantum in nobis est semper appetamus vacare spiritualibus exercitiis, scilicet vel cum Lazaro peccata nostra deflere, & compunctionem ex memoria peccatorum, vel extremi iudicij in nobis excitare: vel cum Maria ad pedes Dominicos sedere, id est, vita & passione Christi mentaliter nos exercitare, vel quoties magno alio exercitio spirituali: si tamen venit superior, & vocat nos, iubet deferere cōtemplationem: statim dimissis omnibus est obediendum: & debemus nos ipsos ponere ad pedes vicarij Domini, id est, superioris, dicentes: Paratum cor meum, paratum cor meum: Paratum, ut ad tuum imperium contemplationi vacem: paratum, cum iubes ut exterioribus ministrem. Hoc non solum ad iussionem superioris facere obligamur, sed etiam nōnunquam ad exhortationem fratris ex charitate: omnia enim exercitia sui sancti Patres libentius postposuerunt, ut obedientiam inuiolabiliter seruare possent, atque hoc super omnia reputabant, si non suam sed alterius implerent voluntatem. Et quanquam obediētia præcepti vel necessitatis est magis necessaria, noli tamen discutere si teneris vel non, quia sæpe obedientia charitatis

ritatis est magis meritoria, & charitatem auget deuotè impleta.

Secundo propter æqualem, licet interdū spiritualia exercitia dimittere, scilicet vt ei subueniamus moti cōpassione, pietate, auxilio, & consilio scilicet corporaliter afflictos iuuando, & eis succurrendo: & multo magis si viderimus aliquos spiritualiter afflictos; debemus enim eis auxiliari quantum possumus, admonendo, corripiendo, & attrahendo, in tribulationibus & tentationibus consulendo, & confortando. Nisi enim Paulus de tertio cœlo descēdisset, & de alto statu mentis suæ infirmioribus se inclinasset, neminē attraxisset: sed descendit, factus omnia omnibus. Et carnalibus prædicabat quidem Iesum, & hunc crucifixum spiritualibus autē spiritualia comparabat. Similiter & nos debemus esse omnibus omnia, singulis succurrentes, put necessitas exigit, maxime si viderimus aliquos, à Christi iugo suberrare per aliquod mortale peccatum, attrahendo, admonendo, & corripiendo. Neq; dicas in corde tuo: Sufficit mihi saluatio mea; pro me volo esse sollicitus, non pro alio. Neq; dicas, Nunquid ego superior eius sum, aut eius custos cōstitutus? Ecce talem cogitationem non gignit zelus Dei. Debes igitur proximo succurrere, si corporaliter eget, ei opem ferendo corporalibus eleemosynis. Si autē spiritualiter, satage pro viribus ei spirituale auxilium ferendo, fundendo preces pro eo, consulendo, instruendo, & dirigendo, maximè in tentationibus, & spiritualibus exercitiis. Sed vide ne alios doceas, quod ipse nescias: melius est enim humiliter

confiteri ignorantiam tuam, quam presumptuose velle docere: sit tamen consilium tuum diuinæ Scripturæ consentaneum semper. Ea autem que in consilio recipis, vel de quibus cum aliis consulendo percipis, si secreta fuerint, caue ne publices, maximè de tentationibus aliorum: inde enim sæpe pericula veniunt. In consiliis etiam dandis, caue ne propriam sequaris passionem, & inclinationem: nam illa peruertit iudicium, & zelus sapere nescit. Rursum antequam consilium impendas, maximè in rebus arduis, diu deliberato, & non quod prius occurrerit edicto: sed tracta apud te, summissio consilio tuo, semper sentire aliorum, ne pertinax inueniaris: & velis tu magis consentire humilibus, quam tibi consentiri; vnde tu nullius consilium debes vilipendere: Deus enim sæpe reuelat paruulis quod abscondit à sapientibus. omnium consilia attendas, non tamen suscipias, secundum illud Apostoli: Omnia probate: quod bonum est tenete.

Tertio debemus ab alto contemplationis, ad proximum inferiorem descendere. vt scilicet cum quis habet curam alios regendi: quales sunt Prælati, qui sæpe à contemplatione necesse habent cessare, vt subditorum custodiæ & disciplinæ intendant. Custodiæ quidem, vt conseruentur stantes, qui iam digne conuersantur. disciplinæ: vt corrigantur errantes, & minus ordinate conuersantes. Alias certe Deus sanguinem animarum subditarum, de manibus Prælatorum requiret. & nisi frater minimus, quantum in ipsis est, per eos adductus fuerit, faciem Ioseph
hoc

hoc est Christi veri Saluatoris non videbunt. Vide hic quàm periculosus est status superior: quo necesse est vt homo seipsum deserat: nam sæpè dum negligit, perdit: nã dum homo multum foris occupatur & interius ociatur, nõnunquam exercitia interiora negligit, & ad cor durum descendit, & insensibilis fit solum exteriora sentiens, & spiritualia non degustans: sicut benè ostendit B. Bernardus in libro de Consideratione. Igitur consilio sanctorum, quantum in te est, semper locum superiorem & nimiam occupationem exteriorum deuota, salua semper humili & prompta obedientia. Cùm vero quis cogitur occupationibus exteriorib⁹ deseruire, debet valde sollicitè, quodocunque potest, vel tempus habuerit, ad intima recurrere, & spiritualibus exercitijs vacare: ne vt dictum est, insensibilis efficiatur. Vnde beatus Gregorius, Sancti inquit viri qui exterioribus ministerijs, officij necessitate deseruire coguntur, studiose semper ad cordis secreta refugiunt; ibiq; cogitationis intimæ cacumen ascendunt: & legem Domini quasi in montem recipiunt: dum postpositis tumultibus actionum suarum temporalium, in contemplationis vertice, supernæ voluntatis sententiam perscrutantur: vt enim in exterioribus officijs inoffense deseruiant, ad cordis secreta incessabiliter recurrere curant.

DE ALIQVIBVS DOCTRINIS, QVAS
vir deuotus obseruare debet circa ea, quæ dicta sunt; &
ponitur etiam huius operis conclusio.

CAPVT LXIX.

Vbi auxiliante Deo tractauimus, qualiter
deuotus vir per exercitium orationis, me-
ditationis, & contemplationis debeat animam
sua Deo vnire secundum tres vias scilicet pur-
gatiuam, illuminatiuam, & vnitiuam: ad con-
clusionem huius operis, quanquam superius a-
liquod saltem ex parte dictum sit, decreuimus
ponere aliqua documenta obseruanda circa
supradicta. Quæ vt facilius corde retineri possint,
disponemus ea secundum ordinem alpha-
beti diuisa per §. & cuilibet §. præponenda est
hæc præpositio, de:

ABDICATIONE siue abscissione. Qui assidue
cupit meditationi vacare, abdicare à se debet om-
nem concupiscentiam siue appetitum hono-
ris, diuitiarum, deliciarum, & occupationem cir-
ca exteriora: harum enim rerum phantasma-
ta multum mentem distrahunt.

BONA vita. Debet virtuosè viuere: quia in
maleuolam animam non introibit sapientiæ spi-
ritus, neque spiritus meditationis.

CONSTANTE fiducia ad amatum. Quod non
facile discedat ab amore dilecti, propter super-
uenientes tentationes. Conatur enim diabolus
uarijs tentationibus virum deuotum terrere, &
ab exercitio meditationis impedire. Idcirco di-
cere debes: Ego confido in eo, qui dixit: Fili
mi da mihi cor tuum: qui non mortem, sed sal-
uatio-

uationem cupis peccatorum. nihil durum aut turbulentum de tuo cogites amato: sed potius dic illud Iob: Et si me occiderit, in ipso sperabo.

DISPOSITIONE corporali. Cum fueris solus, poteris vti diuersis ceremonijs in dispositione membrorum, nunc eleuans manus sicut Aaron, nunc flectens genua sicut Salomon; nonnunquã in faciem tuam cadens, & mox sine mora surgens, manendo flexis genibus, sicut Christus in monte Oliuarum: sedens quoq; sicut Maria ad pedes Domini: extẽdens rursus manus ad modum crucis, sicut Christus Dominus in cruce: interdum defigens oculos in terra, sicut Publicanus. aliquando eleuans in cœlum, sicut Apostoli in ascensione Domini. Itaq; per hanc exteriorem varietatem ceremoniarum diuersi in animo generantur affectus. Incipientes siquidem debent flexis genibus orare, & oculis in terram defixis, vel expansis brachijs in effigiem crucis, vel faciendo plures prostrationes. Proficientes debent orare genuflexi, manus, oculos sursum extollentes. Perfecti stantes erecti supra pedes oculis in cœlũ eleuatis cum desiderijs & suspirijs intimis. Contemplatiui iam super se leuati, sedentes ad pedes Domini. Veruntamen in cõuentu ne sis singularis, sed cum se inclinantibus te inclina, exhibens Domino filialem reuerentiam sicut patri benignissimo: cum genua flectentibus, genua flecte, impendens Deo reuerentiam sicut seruus Domino. cum cadentibus in terram super facies suas, cade, recognoscens Deum vt iudicem, & te vt reum & quòd in puluerem redigendus es.

EXER-

EXERCITIIS diuersis. Debes tuas actiones diuerficare, secundum illud : Modo lege, modo ora, modo feruenter labora. & sic erit hora breuis, laborq; fiet leuis. Si velles semper idem agere, minus proficeres, teq; deuastares.

FINE meditationis. Finis meditationis, orationis, & contemplationis tuæ non fit proprium commodum, non euasio poenarū, non aliquod lucrum, vel cœleste præmium, vel aliqua spiritualis dulcedo : talis enim amor esset mercenarius, sed vt pares in corde tuo habitaculum Deo, & des locum gratiæ. & vt facias voluntatem eius, cuius delitiæ esse cum filiis hominum : qui multum delectatur de nostra salute. Ad hunc enim finem anima humana est creata scilicet vt cordialiter & amorose vniatur suo dulcissimo creatori in hac vita per orationem, meditationem, & contemplationem & in alia per perpetuam fruitionem. Et vt breuiter dicam debes in omnibus tuis spiritualibus exercitijs quærere gloriam Dei, honorem sanctorum, vtilitatem Ecclesiæ, salutem tuam, omnia referendo in Dei gloriam, secundum illud Apostoli : Siue comedatis, siue bibatis, vel aliquid aliud faciatis omnia in gloriam Dei facite.

GRATITVDINE gratiæ. Si aliquod bonum in te recognoscis, da gloriam Deo, & gratias ei impende, & noli superbire : non enim est volentis neq; currentis, sed Dei misipientis, noli inflari : quia gratia meditationis non solum bonis, sed etiam malis aliquando conceditur.

ABVNDANTIA punctorum. Debes secundum Gersonem, abundantiam punctorum habere, quibus

quibus cum incipis, possis amore inflamari:
de quibus iam supra tractauimus.

INTIMITATE. Debes semper quocumque pergis dilectum tuum sic cogitare, ac si ante oculos haberes: modo in praesepio, modo in Aegypto, nunc crucifixum, &c. in corde tuo intimis eum laudando iubilationibus, dulciter & affabiliter ei alloquendo: necessitates tuas ei proponendo, & auxilium postulando.

CHARITATE. Qualem vis se tibi exhibeat Deus, scilicet benignum & misericordem, &c. talem tu te exhibeas proximo. Neminem spernas: & sic eris amicus Dei, qui nullum abhorruit, neminem despexit. Amicorum autem idem est velle & nolle. Vel aliter: Quia facile frigesumus, ideo oportet ut ignem quaramus charitatis per gemitum orationis, per meditationem Dominicæ passionis, per dolorem compassionis, per desiderium cum eo unionis secundum quod supra diximus in via unitiua. O Domine quando te diligam? &c.

LABORE. Oportet te laborare, & non immerito: quia in omnibus officijs grauiora sunt initia, postea tamen consuetudine alleuiatur onus. Ecce quantos agricolæ perferunt labores, ut fructus terræ percipiant, mercatores mare transmeant multis se periculis exponentes: milites in bello vulnera recipiunt. Et hæc omnia sustinent propter res transitorias: multo igitur magis debes tu propter bona æterna laborare.

MODERAMINE scilicet actionum per discretionem. Debes in omnibus tenere mediū, non sis nimis feruens, neque tepidus, non nimium remissus:

missus:

missus: nec rursus nimium inquietes, secundum illud: Omnibus modum adde: qui est pulchra virtus valde.

NATURALI complexione. Attende diligenter quid est quod tuæ naturali inclinationi est conformius: quibusdam enim multum prodest esse diutius in oratione: quibusdam in meditatione: quidam facilius ad eam trahuntur ex iudicio rationis: quidam ex consideratione diuinorum beneficiorum: quidam sunt aptiores ad vitam actiuam: quidam ad contemplatiuam. Rursum circa sumptionem cibi & potus, debes aduertere naturam tuam complexionis: & de utroque moderate sumere; nam vni est nimium, quod alteri parum: idcirco vide ne cor tuum grauetur crapula & ebrietate.

ORDINE. vt scilicet incipias à via purgatiua: vt primo laueris & munderis; deinde per illuminatiuam illustreris, antequam per vnitiuam dilecto vnieris. non enim decet lutosum & sordidum priusquam lauetur, ad osculum Regis accedere: ne incedas super tectum, antequam super terram discas incedere.

PROMPTITVDINE. vt in victu sic te habeas & in somno, quod semper sis promptus cor sursum leuare, vt in te verificetur illud: Sursum corda, Habemus ad Dominum: & dicere valeas: Deus Deus meus, ad te de luce vigilo. Esto igitur ad vigilandum paratus, & voluntarius, atque discretus.

QUIETE. Vt fugias omnia quæ mentem distrahunt, quiescens in pace Domini, nisi officio vel obedientia seu obligatione circa aliquam
exte-

exteriorem occupationem sis astrictus. Fuge tamen iudicia & suspitiones: quia valde cor inquietum reddunt. Si autem in te insurgunt cogitationes suspicandi, proijce eas à te nihil determinatè iudicans: sed dic: Qui iudicat nos, Dominus est. In meliorè partem interpretare quæ ambigua sunt. Si quis autem ceciderit, compa-tere ei, dicens: Si illa tentatio in me venisset, profundius forsan cecidissem.

RECOLLECTIONE. Sæpè te recolligere satage ab infimis ad superna, à temporalibus ad æterna, ab exterioribus ad interna: à vanis ad sempiterna. Ne cupias vanitates aut fabulas audire: sed dic: Vidi cuncta quæ erant sub sole: & ecce omnia vanitas. & solus dilectus meus bonus, solus amabilis, speciosus, & mihi sufficientissimus.

SERVITIO sanctorum. Debes habere devotionem ad aliquos sanctos, quibus quotidie aliqua impendas servitia: vt ante conspectum Dei semper pro te intercedere dignentur. præsertim ad Dominam nostram, ad Angelum custodem, ad aliquem Apostolorum, Martyrum, Virginum, seu Confessorum: vel ad plures, vt pro te orent.

TOTALI subiectione. vt te totum subijcias diuinæ voluntati, dicens Domino: Pijssime Domine mi Iesu Christe, sicut tu scis & vis, ita fac mecum. Et si tibi gratiam orandi, vel meditandi seu contemplandi contulerit, cum timore recepe. si autem non præstiterit, patienter sustine. sis contentus omnibus sine murmuratione, quæ erga te ipse fecerit: & ita sis vnus cum eo spiritus,

ritus,

ritus, vt nihil nisi Christum crucifixum cogites.

VLTERIORI tendentia per quietem contemplationis. Si es religiosus, vt dicit Gerson, intendere obligaris ad obtinendam quietē contemplationis, quamuis vix in fine vitæ tuæ valeas eam comprehendere. hoc siquidem requirit religionis status. ad milites pertinet miserabiles personas defendere: agricolæ est terram excolere: religiosi verò est contemplationi insistere. Et vt dicit Bonauentura, vbi desinis vna die, inde alia die inchoandum est: vt facias sicut qui vult aliquem montem altū ascendere, qui cum vult pausare, non redit retro ad primum locum vnde cœperat, sed in loco in quo se inuenit, requiescit: & resumptis viribus, illinc cœptum profequitur ascensum. Et ideo parum vel nihil in contemplatione proficimus: quia quod hodie difficulter gratia Dei adiuti adepti sumus, cras intendendo leuitati, & fabulis, vel ludis amittimus. Vnde relicto montis ascensu descendimus ad vallem non frequentantes contemplationem.

CHRISTO. Nihil Christo præponas, deprecans eum, vt dignetur esse adiutor, protector, & ductor tuus, & finis tui itineris.

